

**מראי מקומות
בענין שופר
של תקרובת ע"ז
ושחיטה של ישמעאלים
וקרבניהם ביום אידם**

ער"ה תשפ"ד

א. לאור ההתעוררות בימים אלו אודות השופרות המגיעות ממרוקו משחיטתן וקרבניהן של הישמעאלים ביום אידם, שמחרפים וכופרים בתורת משה בשביל דברי הבליהם בישמעאל בכפירה גמורה בענין עקידת יצחק, ושוחטים מאות אלפים אילים לצד מזרח וכונתם פונים לצד עיר מכ"ה (כהיום במדינת סעודיה) ששם התיפלה שלהם וכל שטותיהם והבליהם.

ב. נתבאר מדברי הראשונים שהישמעאלים יש להם בית בעיר מכה ושם יש להם אבן ודמויות וצורות וכו' ועובדים בכמה מיני עבודות בכל העולם מול עיר מכה. ובזמן חז"ל היה זה עבודה זרה ממש.

ג. בתשובות הרמב"ם כתב שהמשוגע שלהם הפך את כוונתם שיכוונו לשמים. וכן עיין בשו"ע יו"ד סימן קכ"ד סעיף ו' (ובט"ז ס"ק י"ד ובש"ך ס"ק י"ב) לגבי יין נסך שהישמעאלים אינם עובדי עבודה זרה.

ד. יש ראשונים שכתבו שישמעאלים גם בזמנם הם עובדי ע"ז. עיין ספר האשכול הל' יין נסך סימן נ"ח, ובמאירי בע"ז (דף נז.) בשם חכמי ספרד, ובשיבלי הלקט (ח"ב דין יין נסך) בשם רבי נחשון גאון.

ה. בחידושי הר"ן (סנהדרין סא:) כתב דישמעאלים אע"פ שאין טועים אחרי ע"ז, מ"מ זה שמשתחווים לאותו משוגע הוי ע"ז לכל הדינים.

ו. בשו"ע (יו"ד סי' ד' ובש"ך ס"ק ח' ובט"ז ס"ק ז') דהשוחט לשם הרים וגבעות במכוון לעבדם הרי"ז תקרובת ע"ז ואסור בהנאה מדאורייתא. ובתבואות שור (סי' ד' ס"ק כ"ג) כתב דגם במכוון לכבד את ההר מאיזה טעם יהיה מה שיהיה הרי"ז ע"ז דאורייתא, וע"פ דברי הרמב"ם (הל' ע"ז ריש פ"א ופ"ב), שהע"ז בדור אנוש ה' שטעו ועבדו והקריבו לכבד את הכוכבים ומזלות.

ז. בשו"ת הרשב"א (ח"א סימן שמ"ה) מבואר לגבי שחיטת הישמעלים לצד מזרח, דיש בזה משום ע"ז אחר שהם חושבים אותו רוח לתועלת. ומתיר בישראל ששוחט אצל הישמעאל, משום דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן. וכן נפסק בשולחן ערוך יו"ד (סימן ד' סעיף ז') ובט"ז וש"ך שם. והיכא דהישמעאל בעצמו שוחט לצד מזרח, פסק בפרי מגדים (שם במשב"ז ח') ובדרכי תשובה (שם ס"ק ס') דהוא אסור בהנאה.

ח. בפרי תואר (סימן י"ט ס"ק י') כתב דבזמנינו יש עירבוב גדול בדת ישמעאל ויתכן שכוונתם כהיום כשהם אומרים אללה אכבר לפני ששוחטין על הנביא שלהם. והביא דבריו בפרי מגדים שם (במשב"ז סוף ס"ק ד'), שיתכן דכוונתם לע"ז. ולגבי ישראל יש מתירין לאמרו כיון שכוונתן לשמים אבל לגבי ישמעאל יש לחוש שכוונתם לע"ז.

י. שם. ב. מיקרא דקא
שם בראש השנה.
ל. הר"ן ושאר פוסקים
ועין ביומא דעה סימן
רטו.

(ו)יש מחמירין דאפלו בשל עובד כוכבים אינו יוצא (יז) אלא בנתבטל (יח) בערב יום טוב (מרדכי) (ועין לעיל סימן תרמט סעיף ג): ד. 'שופר (יט) של תקרבת עבודת כוכבים, אפלו היה של עובד כוכבים שתקע בו, לא יצא, (כ) משום דאינה בטלה עולמית: ה. (כא) המדר הנאה משופר, (כב) אדם ואחר תוקע בו וזה יוצא ידי חובתו. לאבל אם אמר (כג) קונם לתקיעתו עלי, (כד) אסור לתקע בו אפלו תקיעה של מצוה:

באר היטב

ו. אחר. ובשעת הדחק מותר לתקע בעצמו, ב"ח: ו. קונם. זהו לשון גדר. דאסר החפץ עליו, והגדרים חלים על דבר מצוה כדבר הרשות כמו שכתוב ביומא דעה סימן רטו, ממילא אם אמר שלא אשמע קול שופר הרי לשון שבועה, שאוסר נפשו על החפץ, ואין שבועה חלה על דבר מצוה. עטרת זקנים:

משנה ברורה

ל'יש שמחמירין גם בזה: (יז) אלא בנתבטל. הטעם כנ"ל, דכיון שהוא אסור בהנאה הרי הוא כחומר מן שעורו שהוא פסול, ואף על גב שאפשר לבטלה, מפל מקום עדין לא נתבטל ובאסורו קאי: (יח) בערב יום טוב. דאם לא נתבטל בשעה שקדש היום, אם כן לא היה ראוי אז לתקע בו (לפי ששה זו שפסול לתקע בו קדם בטול) ונדרה אז, ואם כן אפלו בטלו העכו"ם אחר כך ביום טוב והתר, מפל מקום לא שמא יש דחוי אצל מצות וכבר נפסל. וילענין דינא קימא לן פסכרא הראשונה כי שהוא סברת רב הפוסקים, ואפלו בלא נתבטלה כלל לא יכול לתקע בו אם אין לו אחר, כי רק אם ימצא אחר כך שופר פשוט צריך לתקע בו מחדש לצאת ידי סכרא זו, ולא וכלי ברכה: ד (יט) של תקרבת עכו"ם. פרוש, בהמה שהקריבה לקרבן לפני עבודה זרה ועשו מקרינה שופר: (כ) משום דאינה בטלה וכו'. וכתותי מיכתת שעורה, וכו': ה (כא) המדר הנאה משופר. כגון שאמר, קונם הנאת שופר עלי: (כב) אדם אחר וכו'. רוצה לומר, אף על גב דאין יכול להפקיע עצמו ממצות שופר בשביל גדר זה, דמצוה לא מקרי הנאה וכו', מפל מקום ישמע תקיעת שופר מאחר ולא יתקע בעצמו, והטעם כתבו הפוסקים, משום דיש הרבה בני אדם שיש להם הנאה פשהם תוקעין, והנאת הגוף ליפא לשרויי בשביל טעמא דמצות לאו להנות נתנו. לא ומפל מקום כתבו האחרונים, דבשעת הדחק שאין לו אחר מותר לו בעצמו לתקע, רק שאין לו לתקע כי אם עשרה קולות, דהינו תשר"ת תשר"ת תשר"ת שהם מעקר הדין: (כג) קונם לתקיעתו עלי. שלא הזכיר הנאה ורוצה לומר שאמר "קונם השופר לתקיעתו

שערי תשובה

בדמים אין תוקעין בו, ואם בשעה שמכר משך הקונה תחלה ואחר כך נתן המעות, עין ביומא דעה סימן קמד כס"ו ושי"ך שם, ועל כל פנים היה מקום להקל בזה, דהוי חליפי חליפין, עין שם:

באור הלכה

כן השיג עליי, ובאמת אין כונת הפ"ח אלא לענין גזל, אבל לענין אברה גם הוא מודה, וכמו שכתבנו. וענין כמגן אברהם שהשיג על הפ"ח בעקר דינו, ולדידה אפלו בגזל מן העכו"ם נמי הוי לה כעבודת כוכבים של גזר הבא לידי ישראל, ומטעם דאף על פי שאינו קונה קדם שנתאשו הפעלים מפל מקום הרי הוא חייב באחריות כדיון כל גזלן ובשביל זה קמה ברשותו, עין בדבריו, וכבר דברו בזה הרבה אחרונים, יש שמסכימים עמו ויש שחולקים עליו לענין גזל, עין בחמד משה ובמטה יהודה ובמחצית השקל ובבגדי ישיע ושאר מפרשים. ודע דבשלחן ערוך כתב, והוא שלא נתפון לזכות וכו', והוא לשון הטור, ומשמע מזה דבסתמא אינו זוכה. ואפשר לומר הטעם, כיון דהוא ריעותא לדידה, שהרי לפי זה אינו שוה לו כלום דאין לו בטול, מסתמא אסורא לא ניקחא לה דלקני. אכן מלשון הרא"ש פרק ראווה בית דין ומלשון התוספות יבמות קד והרב המגיד פרק א מהלכות לולב בשם הרשב"א וכן הר"ן, מבאר דדוקא במגביה על מנת שלא לזכות, ומוכח דבסתמא נקנית לה בהגבהתו, וכן כתב במרדכי ראש השנה להדיא דבסתמא קנה, ונבדפוס מקף כתב בסתם, ואינו מוכרח, דמסגית דבריו משמע דבסתמא קניו, וצריך עיון. ובמאמר מרדכי מצאתי שכתב דמדברי רבנו מנוח מבאר דבסתמא אמרינן שלא נתפון לזכות, עין שם. ועינתי ברבנו מנוח פרק א מהלכות שופר ומצאתי שדבריו סותרים זה את זה וכנראה טעות סופר יש שם ואין ללמד מדבריו כלל לדרינא:

(כ) אלא בנתבטל מערב יום טוב. עין משנה ברורה מה שכתבנו דאם לא נתבטל בשעה שקדש היום וכו', מקור דברי הוא מלשון רש"י בספד דף לג ע"א דבור המתחיל ולולב מספד לא לליף, וכן כתב שם בעמוד ב בדבור המתחיל הכי גרסינן, עין שם. אלא דבאמת קשה, שהרי זמן מצות לולב מתחיל מעמוד השחר ואילף, ואם כן אפלו נתבטל בלילה הוי כמו קדם הזמן, ומצאתי לבעל ערוך לגר שער שם בזה, ועין שם שהאריך בזה. אבא, דגם מלשון הש"ס שם דקאמר אילימא דאשחור מאתמול וכו' משמע גם כן בשרשי, וצריך עיון:

עלי, ועל כן חילל כיון ש"שפרש לאסור על עצמו השופר לתקע בו כמו שאסור על עצמו הצורר לזרק בו אף שאין לו הנאה, אבל אם אמר סתם קונם שופר עלי, מותר לתקע בו תקיעה של מצוה: (כד) אסור לתקע וכו'. ואפלו מ"פ רש בנדרו תקיעה של מצוה. והטעם, דנדרים מ"אסור חפצא הוא וחל אפלו על דבר מצוה, מ"אפלו לשמע תקיעת שופר מאחר גם כן בכלל אסור זה. ודע, דיש מ"פוסקים שרואים לומר שאין חל הנדר אלא אם כן אסר השופר עליו, כגון שאמר שופר עלי בקונם לתקע בו, אבל באסר עליו התקיעה, כגון שאמר תקיעת שופר עלי בקונם, אינו חל, דהתקיעה אין בו ממש, ונדרים אין חלין אדבר שאין בו ממש. אמנם מ"פוסקים סוברין שחל אף בזה, כיון שעל כל פנים הזכיר בנדרו חפצא, סתמא דמלתא כונתו לאסור החפץ עליו. וכל זה לענין אסור תורה, מ"אבל מדרבנן איכא אסורא בכל גווי, אפלו בנדר שאין בו ממש, כמבאר ביומא דעה סימן ריג, ועל כן אסור לתקע בו קדם שיתיר הנדר. ומפרש בפוסקים דכל זה בנדר, אבל בשבועה אינו יכול להפקיע את עצמו ממצות תקיעת שופר, דמשפיע ועומד מהר סיני לקיים מצות התורה, אם לא שפלה בשבועתו לאסור עצמו בשמיעת כל תקיעה, דמשמע

שער הציון

לה. משה אפרים: ד. לו. רמב"ן ורשב"א ביבמות דף קב וברביב"א ראש השנה כח, עין שם, אבל בהקריב השופר לעבודה זרה אינו נאסר, דדוקא כענין ארבע עבודות שבפנים נאסר, אם לא שהיה דרך עבודתה כן, עין שם בדבריהם: ה. לו. כל בו ושאר פוסקים שהתקיעה: לה. ב"ח ומגן אברהם ובמאמר מרדכי ושאר אחרונים העירו שעל כן עקר סברא זו אינה אלא חששא בפלמא, שהרי בשופר של עובדי גוילים תוקעין על לכתחלה אי לאו סברא דמאיסא ומשפא דלאו להנות נתנו המצות, ולא חזינן שפא יתנה גופה בתקיעה, ועל כרחך דאינו אלא לכתחלה היכי דאיכא אחר, ובספר פת תמרים כתב דהכל לפי האדם, אם מרגיש שבטבעו אינו נהנה מתקיעתו מותר לתקע בו לכתחלה: לט. משה אפרים: מ. ר"ן. והמחבר קצר הלשון, ואי לא הזכיר שם שופר, הלא הוא דבר שאין בו ממש ואין אסורו אלא מדרבנן, וכן כתב בבית מאיר, ומסתברא דאם אין לו אחר יתקע בו: מא. הגר"א: מב. כן משמע מהגר"א וכן הביא האליה רבה בשם רבנו ירחם: מג. אחרונים: מד. פוסקים: מה. כן משמע מהשלחן ערוך וכן כתב במאמר מרדכי: מו. הר"ן: מז. תוספות ומסקנת האור ודוע בהלכות ראש השנה וכל בו בשם הגמ"ה ורבנו ירחם: מח. באור הגר"א:

ל. ב"ח ושי"ך שם. ובאמת אין דברי הפ"ח שם נראים בהקנת דברי הר"א ממין, עין ביראים סימן קב שמבאר להדיא בבית יוסף, אלא דפסק השלחן ערוך שם אינו לכלי עלמא בלאו הכי, שהרי הבית יוסף גופא כתב דמדברי הראב"ד, מוכח שלא דבריו הר"א ממין, וכנה צדקו דבריו נושא בפ"ח שהשיג עליו שם בזה, וכמבאר בהדיא ברשב"א סנה לא ובר"ן שם בהקנת דברי הראב"ד, ואף דגם הוא קשרי בכשל עבודה זרה גופה, הלא גם כן חלקו עליו הר"ן והרשב"א שם ומשעם דלא אשפחו זה רק בשעה עבודה זרה והמשמשים ברשותו, מה שאין כן בשבועה כבר ישראל במשמשים, אלא ונראה דהבית יוסף סמך בזה להקל בכל גווא אר"א ממין וסמ"ג וטור משום שהוא מלתא דרבנן, דמן התורה לא מחמירין בעבודה זרה של ישראל אלא בשעבדה הישראל דוקא, ועל כן יש להקל גם כענינו: לא. כענין בעבודה זרה דף מז, עין שם ובתוספות סנה דף לא בדבור המתחיל באשורה: לב. רש"י רמב"ן ורשב"א וריטב"א ויהו"ש ותר"ן, וכתב שכן גם דעת הר"ף, וכן כתב הרב המגיד שהוא דעת רב הפוסקים, וגם הרמ"א שהיה כאן, מפל מקום כסימן תרמט השמיט הקה"ת ורמזה ברמז: לג. ואפשר דצריך גם לכרז עליו: לד. מפל מקום אין לו להביא מחוץ לתחום או לעבר על שבות אחר בשביל זה, כהיה דסעיף כא, כן כתב המשט אפרים:

לשחוט לעולב כנגד המזרח וכן בכל העבודות שלהם מחזירין פניהם לרוח מזרח וקורין לו אל קבלה **והם מחשבים דבר זה לדברי רוח שלהם תועלת** וכשיבא הישראל לשחוט לא יניחוהו לשחוט אלא אם כן ישחוט לצד האל קבלה כחקותם. וכשמעי הדבר חרה לי לפי שאין די שיש בזה משום לא תלכו בחקות הגוים (ויקרא' כ) **אלא שיש בזה אף משום עבודה זרה אחר שהם חושבים אותו רוח לתועלת שהרי השוחט לשם הרים אפילו לרפואה בעלמא אי לשם כשפי' אסור** ואע"פ שאין כוונת השיחט הזה לכך וזה מחשב וזה עובד לא אמרינן מכל מקום אסור הוא משום גראה וכמו ששינו (חולין פ"ג דף מ"א) אין שוחטין לתוך ימים ומפרש בגמרא משום גראה הודיעני אם הדבר אסור מאי זה צד שיהיה ובחסד הרחמן יישר חילי ואבטלינה. **תשובה** יישר חילך שמענת וכן ראוי לגעור ולבטל המנהג. **ומכל מקום אינו דומה לשוחט לשם הרים דהתם השוחט בעצמו מתכוין לכך. אבל הכא זה מחשב וזה עובד לא אמרינן.** ולשוחט לתוך ימים נמי לא דמיא דשאני התם דכיון דאיכא דשחטי לבבואה דימא האי מאן דשחטי לתוך הים איכא משום גראה יהוא הדין לשוחט לתוך הגימא אבל שוחט ומחזר פניו לאחד הרוחות מאי קאמרי דילמא איתרמוי הוא דאיתרמי ליה הכין דאפי' הרים נמי שיש ששוחט לשמו או לשם שדו לא שמענו שיהא אסור לשחוט בהרים דלתוך ימים ונהרות אמרו בהרים לא אמרו ולשם הרים אמרו על גבי ההרים לא אמרו והטענה בזה משום דבכי הא אף משום גראה ליכא דמימר אמרי תמן הוה קאי ואיתרמוי איתרמי ליה וכל שכן כאן דאיכא למימר איתרמוי איתרמי ליה. ועוד שאם אנו באין לדמותה לשוחט לתוך ימים אם כן אף אנו נזהר שלא לשחוט בשלנו כנגד המזרח ולא שמענו מי שנוזהר בכך. ומ"מ אחר שהישמעאלים מקפידין בשלהן יהו מזהירין בשעת מעשה בפירוש לשחוט כנגד המזרח דוקא ראוי הוא לבטל המנהג ולגעור במי שעושה כן ויישר חילך ותבטלינה.

אלו מן השאלות שהשכתי לרב רבי יוסף דשאנטיש הדר בעכו והם ט"ו וכתבתי אותם כפי ענינם.

(שמו) א' שאלת בפ' קמא דיבמות (דף ג' ב) דקאמר תלמודא לא תעשה גרידא מנא לן דדחי' דכת' לא תלבש שעטנז צמר ופשת' גדילי' תעשה לך. ואמר ר"א וכו' ולפי דעתי זה פלא שהריני יכול לך דהכי מירדשי במקום גדילים לא תלבש כי היכי דדרשי' במקום כי ישבו אחים לא תחסום, ע"כ. **תשובה** רגילין אנו לפרש דרך הלכנו וסמך ליה גדילים תעשה לך ולמשרי שעטנז בגדילים אסמכיהו דאי למיסר גדילים בשעטנז לישתוק קרא מיניה ואנא ידענא דהא לא תעשה חמור וכך הוא כתוב אצלי. ולא תחסום דקא קשיא ליה למר מהאי טעמא ממש הוא וחד גוונא אית להו דאי לחסום יבמה אף במקום מוכה שהין לישתוק קרא מיניה

דאם כיון לבו למצות קריאה קאמר ודחי בקורא להגיה והכי קאמר אם כיון לבו לקרות יצא. אבל כונת קריאה לשם מצוה אינו צריך. וכנגד הכוונה השניה שהיא כונת הלב הוא מה ששינו בברייתא הדברים על לבבך רבי זוטרא אומר עד כאן מצות כונה מכאן ואילך מצות קריאה יהיינו דחלקו בכך בין פסוק ראשון או פרשה ראשונה לשאר פרשיותיה. והיינו נמי טעמא דתפלה דמחלקין בין ברכה ראשונה לשאר הברכות. ומכל מקום יש בכלל כונה זו מצות קריאה ותפלה. ואם תאמר אם כן כל שאני מוסיף בה חיוב כונת הלב אני מוסיף לימר דמצית צריכות כונה. ועל כרחין מאן דאית ליה הכין כ"ש דאית ליה מצות צריכות כונה. לא היא דאפי' למאן דאמר בעלמא מצות אין צריכות כונה הכא גבי תפלה שהיא סודר שבחיו של יוצר הכל ית' ובקשת רחמים לפניו מודה לפי שאינו בדין שינהוג בהן כבשאר המצות שהן מצות עשייה דהתם כל שעשה הרי קיים מצות עשייתו אלא שאין זו מן המובחר. ואפשר דהוא הדין נמי בפסיק ראשון של קריאת שמע או פרשה ראשונה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לפי שיש בפרשה ראשונה וכל שכן בפסוק ראשון יחוד השם וקבלת מלכות שמים ולפיכך צריך כונת הלב כדי שייחד בוראו יתברך בכוונה רצויה ובגמ' דעתו ויקבל בהסכמת הלב מלכותו יתברך. אבל מכאן ואילך כל שקורא מלותיה כתקנן אף על פי שלא כיון לבו בכונותיה יבקבלת עניניה ואפילו לא כיון לצאת יצא דמצות אין צריכות כוונה. ואם תאמר אם כן מאי קא מיבעיא להו גבי מתני' דהיה קורא בתורה שמעת מינה מצות צריכות כונה דאפילו תמצא לימר דהכא צריך דילמא במצות דעלמא לא צריך. יש לומר דמשו' דקתני סתם היה קורא בתורה אם כיון לבו יצא משמע דבכל פרשיותיה של קריאת שמע קאמר שהוא צריך שיכוין את לבו ואם איתא מינה ודאי שמעינן דבעלמא מצות צריכות כוונה ולפיכך דחי' אם כיון לבו לקרות ובקורא להגיה דבקורא להגיה אפילו שאר פרשיותיה לא יצא והוא הדין דהוה מצי לתרוצי ליה לעולם אין צריכות כוונה והכא בפסוק ראשון אי נמי בפרשה ראשונה דכתיב הדברים על לבבך. ועיקר מה שתפשתי בברכות על הר"מ במז"ל הוא מפני שהוא ז"ל כתב שאם לא כיון בפסוק ראשון לא יצא והשאר אפילו קורא להגיה יצא. דאלמא בעינן דשמעת מינה מצות צריכות כונה ומאי דאהדרו עלה בקור' להגיה יצא. אבל מכל מקום נראין הדברים כמו שכתבתי שאין הכוונה דומות זו לזו וכמו שאמרנו. וכן נראה מן התוספתא דתניא התם הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו רבי אחי אומר משום רבי יהודה אם כיון את לבו בפרק ראשון אף על פי שלא כיון את לבו לפרק אחרון יצא ע"כ אע"פ שאפשר לדחות דיצא ידי מצוה כתקנה קאמר וצריך וא"צ קאמר. אלא שפשטה נראה כן יותר.

שמה) שאלת עוד בענין טבח ישראל ומקולי ישמעאלים ומנהגם של ישמעאלים

הרשב"א במיתה, שמע מינה * דמקרו עבודה זרה, והמקריב להם מקריב לעבודה זרה, אלא דגזרת הכתוב הוא שלא יאסרו.

בר"ן ואם אינו מכיון כי אם לרפואה * או משום כשפים, וכדומה לשאר דברי הבאי, ואין כוונתו (כג) שמכבד את ההר או החמה בשחיטה זו ששוחט לשמה שעל ידי זה יבא לו איזה רפואה, רק כוונתו שעל ידי שחיטה זו לשמה מכריח אותו

לאיזה ענין ברפואתו וכדומה לזה, הרי זה אסורה באכילה מדרבנן, גזרה משום תקרובת ממש, ולא אסורה בהנאה, * דכיון דהנעבד לא נאסר, אינו נראה לגמרי כשוחט לעבודה זרה.

ונראה לעג"ד שהוא הדין שוחט למחבור (כד) ולבעלי חיים שלו הדין כן, דהא טעמא משום דהנעבד לא נאסר איכא היכרא ולא אתי לאחלופי בתקרובת ממש:

תבואות שור

ולא גלגל ולא כוכב [ולא] אחד מארבעה יקודות ולא אחד מהנצראים מהם, ואף על פי שהעובד יודע שה' הוא האלהים והוא עובד הנצרא הזה על דרך שעבד אנוש כו', הרי זה עובד עכו"ם, עכ"ל. ונפרק א' (הל') א' ביאר עצודת אנוש שהיה מזמנים לכל נצא השמים, ולא על דעת אלהות כלל כי אם לכבד, מטעם שהיו אומרים שרצון הקב"ה הוא לכבד את עבדיו, וזהו כבודו. נשמע מזה דכל היכא שכוונתו לכבדו הוה ליה עצודה אף על פי שאינו מקבלו באלוה, רק כוונתו מאיזה טעם, יהיה מה שיהיה. וכן משמע בגמרא סנהדרין דף ס"ה (ע"א) דפריך מקטר לחצר חוצר חצר הוא, והוה ליה לשנויי במקטר לכבדו, אלא דאם כן הוה ליה עובד עבודה זרה. ועיין שם, ונרש"י שם (ד"ה במקטר לחצר).

ורב"ן נריך לפרש מה שכתב הרמב"ם הלכות שחיטה אפילו לא נתכוין לעבדו אלא לרפואה, אין פירושו אפילו לא נתכוין לעבדו לשום אלהות, דהא אפילו שלא לשם אלהות כי אם לכבדו בעלמא הוה ליה עבודה זרה דאורייתא. רק הכי קאמר, אפילו לא נתכוין לכבדו כלל, רק להכריחו לאיזה ענין או דבר סגולי יש לו בשחיטה זו כדברי הנצי"ש שאומרים הכותים, גזרו זו חז"ל באכילה. ולהיות פירוש זה היה פשוט צעני הפוסקים ז"ל, לא הוצרכו לזכר לנו די זרכנו צזה, ועיין שלחן ערוך יורה דעה סוף סימן קע"ט (סעיף י"ט):

(כד) ולבעלי חיים. עיין מה שכתבתי לעיל ס"ק כ':

קבוע ומזלות חוזרים. ונראה לי דדעת התוספות דהאי גלגל קבוע הוא גלגל היומי המסבב את כל הגלגלים, אבל כל כוכב יש לו גלגל בפני עצמו שקבוע בו, ואותו גלגל חוזר. ועיין דהרמב"ם פרק ג' מהלכות יסודי התורה. אי נמי, כיון דאי אפשר לו לילך כי אם מהלך אחד ושיעור ידוע, כמו שכתב רש"י שם בפסחים (ד"ה גלגל), הוה ליה קבוע.

ודע, דדעת הרמב"ם (הל' שחיטה פ"ב הל' י"ד) דחמה ולבנה וכוכבים ומזלות הוה להו כלגזא ואסור מדרבנן אפילו בהנאה. ולשון הטור נריך ישוב, דמשמע דלא סבירא ליה הכי אליבא דהרמב"ם. וכן משמע דעת הר"ן (ח' ע"א ד"ה הרי אלו זבחי מתים) דכתב דלא אסרו בהנאה בשוחט לשם הר משום דמילתא דלא שכיחא הוא. ואם כן, הרי עובדי חמה שכיחי טובא כדאמרין בגמרא נכמה דוכתינן, ומשום הכי לא נפקי לעלמא עד דמחו להו כדאיחא נדדריס (ל"ט ע"ב), ומוכח בגמרא דלאו צגדייהו משחתי אלמא דסבירא ליה לר"ן ז"ל כהרמב"ם. אבל הרשב"א (תה"כ בית א' שער א', ט' ע"ב) והטור ושלחן ערוך סבירא להו דלא גזרו בהו כי אם באכילה, ושום אחד מהאחרונים לא חלק אשלחן ערוך, שמע מינה דעתייהו להקל בדרבנן:

(כג) שמכבד את ההר. זה לשון הרמב"ם ז"ל פרק ב' מהלכות עכו"ם (הל' א'), עיקר הניזוי עכו"ם שלא לעבד אחד מכל הצדוקים לא מלאך

[ב] מקור דין ימים ונהרות הוא נמשך חולין לג, וזו שצ"ח הפאר הגולה נאמן ט, ומה שצ"ח נאמן י מתייחס רק למה שצ"ח כוכבים ומזלות שלא הוזכרו נמשך. ועין ב"י ד"ה וי"ש רבינו דשוחט: [ג] פירוש זה נדפס ממדורם אמ"ד מכ"ז ואילן, ובשו"ע עם ביאורי מליס דפוס ונצלה של"ד וש"צ נכתב "מין דג קטן מאל והולך על נחון כנחש": [ד] בשר"ע עם ביאורי מליס דפוס ונצלה של"ד כתב כן "פירוש ליום מורח". ובדפוסים המאוחרים יותר נשמט, כנראה מכיון שהוגה כן על ידי הרמ"א: [ה] ראה ציונים לרמ"א אות נ דברי הרמ"א אלף אינם מפורשים ברא"ש אלף הם דברי ב"י לדעת הרא"ש: [ו] בדפוסים הקודמים הלשון ומר הדברים משושים, וסודרו כן מחדש נאמן וכן ענ"ה:

[מומר], הרי כתב שאין אדם מישאל אסור משמע הא גוי או מומר אסור, כמו שכתב הלחם משנה שם, ובהלכות עבודת כוכבים המשיט תיבת 'מישראל' יע"ש. וראיתי להכנסת הגדולה בהגהות ב"י אות ח' כתב על הבי" דבריו ברור מללו, דהרמב"ם לא כתב אוקימתא דישאל מומר יע"ש, וליתא, דודאי אית ליה. ומה שכתב [שב] פרק ח' מהלכות עבודת כוכבים כתב כן, לא ידענא מה ראה לומר כן, דהא הכסף משנה שם סיים דסמך על הלכות שחיטה (הן) במה שלא חילק בין מומר ועובד כוכבים, והיינו 'מישראל' שכתב שם וכמו שכתב הלחם משנה. ולא ידענא איך העביר האדון הגדול בעל כנסת הגדולה עיניו מהתם, והלא אליו כל גלוי, וכל מה שכתב באות ההוא תמוהים הם, וכדכתיבנא: וראיתי להאריך כאן קצת מפני שהוא יסוד בכמה סוגיות בתלמוד ופוסקים. הנה רוב הפוסקים פסקו דאסור אסור דבר שאינו שלו בעובד כוכבים או מומר דלא שייך לצעור, או קיבל התראה, והיינו דווקא בעשה מעשה אפילו זוטא וכדבעינן למימר לקמן [סימן קמה סעיף ח]. ואם הוא מן התורה או מדרבנן, במחלוקת שניה, הלבוש [סעיף ד] כתב דלא היה רק דרבנן, עיין תבואות שור אות (י"ד) [נח]. והאמת דרוב הפוסקים ומכללן הרא"ה ז"ל בבדק הבית דף י"ד [ע"א] כתב כן בפירוש ודוכתי טובא משמע דהוה מן התורה. ומיהו מה שכתב בדק הבית דרבי יהודה בן בתירא ותנא קמא פליגי מן התורה, הא מדרבנן מודים דאסור עובד כוכבים כסתם מגע, ופירש כן בעבודה זרה (ג"ד) [נט ע"ב] אהא דרב אשי, דלא תקשה קושיית התוספות [ד"ה א"ר אשי] שם ובחולין (מ') [מא ע"א ד"ה לאן] יע"ש, אפילו הכי פריך הגמרא שפיר ממנסך דאירי בישראל. ולפי זה ממה שכתב הרמב"ם ז"ל פרק ז' מהלכות חובל [הלכה ו] היה מומר שהרי הוא ככותי או התרו וקיבל התראה, היה נראה מדכתב 'הרי הוא ככותי' לומר דמשום הכי חייב לשלם שאוסר על כל פנים מדרבנן כגוי, דמומר לעבודה זרה הרי הוא כגוי לענין יין נסך וכן קיבל התראה, ולא כמו שכתב הכנסת הגדולה [שם] דאישתמיט להכסף משנה דברי רמב"ם אלו יע"ש: ודע שאני נסתפקתי אם הא דקיימא לן עשה מעשה אסור אפילו מיעוט קמא דקנה, כי כן הסכימו האחרונים,

דלא כט"ז בסימן ב' בסופו, אם שחט רוב שנים או רוב אחד בעוף ואחר כך חישב לעבודה זרה מהו, מי אמרין כיון דשחט בהכשר תו אין סברא לאסור, וכמו שכתבו הר"ן [חולין ח, א ד"ה מקום שאין] והרשב"א [חולין לט, א ד"ה הכי קאמר] [להתיר] ורק לעבודה זרה מהאי טעמא, הכי נמי כאן, או דלמא כיון דלכתחלה בעינן כל הב' [סימנים] מן התורה כפי הנראה לכאורה מהרמב"ם הלכות שחיטה [פרק א הלכה ט] ואבאר לקמן [משבצות זהב סימן כא ס"ק א] א"י"ה, תו מיתסרא אף במיעוט בתרא. האמנם שכן משמע מכסף משנה ריש הלכות שחיטה הלכה א' [ד"ה ויש לתמוה] דלהרמב"ם בעינן לכתחילה מן התורה בעוף כל השנים, שכתב דהוה ספיקא דאורייתא, יע"ש. וכן בחולין כ' [ע"ב] גבי הבדלה יראה כן לכאורה, ואם כן * יש לספק בהא, וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה. ועיין עבודה זרה ל"ד ב' תרמינן שעתך. אמנם יש לי ראייה מהא דמקשים כולם אהא דפלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש [חולין לט, א] תיפוק ליה משום שחיטת מומר, וכן שנים שוחטין אחד לשם אלו, אימא במיעוט בתרא. מיהו גם למה דקיימא לן מיעוט קמא דקנה אסור כהב"ח [סוף סימן ב ד"ה ומ"ש היה הישראל] וש"ך [שם בנקודות הכסף ס"ק ו, וסימן קמה ס"ק כא] ושאר פוסקים, תפול זאת הקושיא, [ד]מה קשיא להו דלמא במיעוט קמא דקנה, וצ"ע. כתב התבואות שור [שמלה חדשה] סעיף י"א, לצעורי שייך בבחמת ישראל לא בשל כותי ומומר, דמה הצער הגוי רוצה בכך ויקח הבהמה לעצמו, וכפול הוא בדבריו סעיף ה' יע"ש. ונראה דמשום הכי אמרו בגמרא [שם מ, ב] בהמת חבירו לרב עמרם ולרב יצחק, הא דגוי ומומר אסור לפי המסקנא, ולרב הונא לרבנות דלא אמרין לצעורי קמכוין. ודע שיש מחלוקת אי הגביהה לבהמה, שרשי' [שם מ, א ד"ה רבנן] סובר דקנהא והרי משלו, והתוספות [ד"ה רבנן] כמכוין. עיין כנסת הגדולה בהגהות הטור אות ח' שהאריך. ומכל מקום לדינא כולם השמיטו זה, משמע דסבירא להו דלא הוה כשלו לענין לאסור, אלא לשלם הוה כשלו ולא לאסור, וכמו שכתבתי: **ז' ששם חמה ולבנה עצמן**, ש"ך. ורצה לומר לאפוקי לגרייתו דחמה ולבנה, וכמו שכתב באות ט': **ח' אין לו**. חולק על הט"ז [ס"ק ו] דמפרש דברי המחבר כטור ורשב"א. וש"ך לא ניחא ליה בכך, דהמחבר שינה לשונו מלשון הרמב"ם ז"ל שכתב וזה לשונו, השוחט לשם הרים אע"פ שלא כיון אלא לרפואה שחיטתו פסולה במה דברים אמורים כו', והשו"ע כתב השוחט לשם הרים אין לו דין תקרובת עבודה זרה אבל שחיטתו פסולה אע"פ [וכו'], דאם לא כן היה לומר מקודם השוחט כו' שחיטתו פסולה אע"פ כו'. ולסוף כתב [הש"ך] דמכל מקום יש לדחוק ולכוין דעת המחבר כטור ורשב"א. והוי יודע דלרפואה דאסור באכילה, ולשר בהנאה, היינו מדרבנן, אבל לעובדם יש דיעות וכבר התבאר בט"ז [ס"ק ו]: **ט' או ששם שר**. דחמה ולבנה גם כן יש להם שרים כדאיתא במדרש י"ב מלאכים המנהיגים אותה, ומשום הכי אי שחט לשם אסור מדרבנן אם לרפואה: **י' הרי**. דהוה זבחי מתים, היינו אף בהנאה כדעת הרמב"ם ז"ל, ולא כר"י בעל התוספות דלרפואה אף לשר אין אסור אלא באכילה: **יא' אינו דומה**. כתב הש"ך זה מחשב וזה עובד לא אמרין, והוא לשון הרשב"א ז"ל בתשובה. וכבר כתבנו בט"ז [ס"ק ח] מה שכתב הפרי תואר:

ה' א' אפילו היא בעל"ז מום. עיין שם. ומשמע מדבריו לכאורה במומין גדולים כגון חסר יד ורגל דלא שייך לא פלוג שרי. ועיין תבואות שור אות כ"ב ובשמלה חדשה סעיף י"א דמומין גדולים אסור, מלאה הביאור האחרונים דין של ים של שלמה פרק ב' דחולין סימן כ"ד, שמע מינה דלא סבירא להו הכין יע"ש. ומסתימת לשון הש"ך משמע דסובר כים של שלמה:

(ו) ששם הרים. הטעם דלנהיהם על ההרים כו', ט"ז. ולזה לומר כיון דאין הר נאסר, משום הכי כששחט לרפואה וכו' לא גזרו כל כך דלהי אסור בהנאה מדרבנן: **(ז) אין לו**. עיין ט"ז, ומפרש דברי המחבר כמו הטור והרשב"א [מורה הבית ב' סעיף א, ט, ב] דדברי הרמב"ם ז"ל דלעובדם אף צהר אסור בהנאה, ולהנאי יש חילוק, להר מותר, ולגדה מדרבנן אסור בהנאה. אבל לעובדם מן המורה אסור בהנאה אף להר, דלא כש"ך אות ח', וגם הוא כתב שיש ליישב דברי המחבר כמו דברי הטור. ומה שכתב דבר פשוט דשוחט צהר אין שחט אסור ולא דמי לשוחט למוך ימים כו' [סימן יא סעיף ג], כתב המבואר שור [שמלה חדשה סעיף טו] דהתם משום דעומתא דמיא לא ניחא תשמישה הלכך איכא שחט רואים, ועוד דאי לעובדו סגי ליה דליקוט דזוכמיה ולשוחט, יע"ש. ודין זה דמותר לעלות להר לשחוט הוא דבריו משה [אות ג]: **(ח) אינו דומה**. כתב הט"ז דהוה זה מחשב וזה עובד לא אמרין, גם השם הרואים ליכא דלימור מקום אימרי ליה. **ולפי זה היכא דהישמעאלים** **בופייהו שוחטין כן אסורה בהנאה**. אמנם הפרי תואר [פ"ק יא] כתב דחוק שלהם היא אדרבה לשם השם שהשינה צמור, אלא משום צמקומיהם לא חלבו [ויקרא יב, ג] יש לגזור נמי שפושא כן. **אמנם הרשב"א** [משו"ע חלק א סימן ששה] **נפלא כתב הטעם דזה מחשב וזה עובד לא אמרין**. ועל המבואר שור יש להקשות דלמה פסק אות (י"א) [יב] דלכתחלה אין לשחוט צידע שהגוי מחשב שחיטתו לעבודה זרה, ואין כתב לקמן [שמלה חדשה סעיף יו] לא"ל קיבל"א מדינא שרי, והא יש אסור למירון ראשון שרשב"א צמדישו [חולין ג, ג] ד"ה ססס] דממתינן [שם] השוחט לגוי, דווקא דיעבד: **ה' א' בשוחט קדשים**. עיין ט"ז, וכוננו מוצא דהמחבר נקט לשון הרמב"ם ז"ל דפרק ז' מהלכות שחיטה [הלכה ו] שזה כשוחט קדשים בחוץ, והיינו מראית העין. ואף דהמחבר אמה דקמין ליה קאי אצטלם מוס, מכל מקום מדכיל צהדי שמע מינה אף בתמימים ליכא כי אם מראית עין, וכן דעת רש"י והר"ן. אמנם הרשב"א ז"ל בארוך כתב מראית עין, ובקלר [פ"ה סעיף א, ג, א] כתב מושטין שמה עכשיו נדב אותה ונראה כשוחט ואוכל קדשים בחוץ, ואפילו הימה צנלם מוס. ויראה ציורו דמושט שמה עמה כו', ומה שכתב מוך כדי דיבור

דלא כט"ז בסימן ב' בסופו, אם שחט רוב שנים או רוב אחד בעוף ואחר כך חישב לעבודה זרה מהו, מי אמרין כיון דשחט בהכשר תו אין סברא לאסור, וכמו שכתבו הר"ן [חולין ח, א ד"ה מקום שאין] והרשב"א [חולין לט, א ד"ה הכי קאמר] [להתיר] ורק לעבודה זרה מהאי טעמא, הכי נמי כאן, או דלמא כיון דלכתחלה בעינן כל הב' [סימנים] מן התורה כפי הנראה לכאורה מהרמב"ם הלכות שחיטה [פרק א הלכה ט] ואבאר לקמן [משבצות זהב סימן כא ס"ק א] א"י"ה, תו מיתסרא אף במיעוט בתרא. האמנם שכן משמע מכסף משנה ריש הלכות שחיטה הלכה א' [ד"ה ויש לתמוה] דלהרמב"ם בעינן לכתחילה מן התורה בעוף כל השנים, שכתב דהוה ספיקא דאורייתא, יע"ש. וכן בחולין כ' [ע"ב] גבי הבדלה יראה כן לכאורה, ואם כן * יש לספק בהא, וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה. ועיין עבודה זרה ל"ד ב' תרמינן שעתך. אמנם יש לי ראייה מהא דמקשים כולם אהא דפלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש [חולין לט, א] תיפוק ליה משום שחיטת מומר, וכן שנים שוחטין אחד לשם אלו, אימא במיעוט בתרא. מיהו גם למה דקיימא לן מיעוט קמא דקנה אסור כהב"ח [סוף סימן ב ד"ה ומ"ש היה הישראל] וש"ך [שם בנקודות הכסף ס"ק ו, וסימן קמה ס"ק כא] ושאר פוסקים, תפול זאת הקושיא, [ד]מה קשיא להו דלמא במיעוט קמא דקנה, וצ"ע. כתב התבואות שור [שמלה חדשה] סעיף י"א, לצעורי שייך בבחמת ישראל לא בשל כותי ומומר, דמה הצער הגוי רוצה בכך ויקח הבהמה לעצמו, וכפול הוא בדבריו סעיף ה' יע"ש. ונראה דמשום הכי אמרו בגמרא [שם מ, ב] בהמת חבירו לרב עמרם ולרב יצחק, הא דגוי ומומר אסור לפי המסקנא, ולרב הונא לרבנות דלא אמרין לצעורי קמכוין. ודע שיש מחלוקת אי הגביהה לבהמה, שרשי' [שם מ, א ד"ה רבנן] סובר דקנהא והרי משלו, והתוספות [ד"ה רבנן] כמכוין. עיין כנסת הגדולה בהגהות הטור אות ח' שהאריך. ומכל מקום לדינא כולם השמיטו זה, משמע דסבירא להו דלא הוה כשלו לענין לאסור, אלא לשלם הוה כשלו ולא לאסור, וכמו שכתבתי: **ז' ששם חמה ולבנה עצמן**, ש"ך. ורצה לומר לאפוקי לגרייתו דחמה ולבנה, וכמו שכתב באות ט': **ח' אין לו**. חולק על הט"ז [ס"ק ו] דמפרש דברי המחבר כטור ורשב"א. וש"ך לא ניחא ליה בכך, דהמחבר שינה לשונו מלשון הרמב"ם ז"ל שכתב וזה לשונו, השוחט לשם הרים אע"פ שלא כיון אלא לרפואה שחיטתו פסולה במה דברים אמורים כו', והשו"ע כתב השוחט לשם הרים אין לו דין תקרובת עבודה זרה אבל שחיטתו פסולה אע"פ [וכו'], דאם לא כן היה לומר מקודם השוחט כו' שחיטתו פסולה אע"פ כו'. ולסוף כתב [הש"ך] דמכל מקום יש לדחוק ולכוין דעת המחבר כטור ורשב"א. והוי יודע דלרפואה דאסור באכילה, ולשר בהנאה, היינו מדרבנן, אבל לעובדם יש דיעות וכבר התבאר בט"ז [ס"ק ו]: **ט' או ששם שר**. דחמה ולבנה גם כן יש להם שרים כדאיתא במדרש י"ב מלאכים המנהיגים אותה, ומשום הכי אי שחט לשם אסור מדרבנן אם לרפואה: **י' הרי**. דהוה זבחי מתים, היינו אף בהנאה כדעת הרמב"ם ז"ל, ולא כר"י בעל התוספות דלרפואה אף לשר אין אסור אלא באכילה: **יא' אינו דומה**. כתב הש"ך זה מחשב וזה עובד לא אמרין, והוא לשון הרשב"א ז"ל בתשובה. וכבר כתבנו בט"ז [ס"ק ח] מה שכתב הפרי תואר:

ה' א' אפילו היא בעל"ז מום. עיין שם. ומשמע מדבריו לכאורה במומין גדולים כגון חסר יד ורגל דלא שייך לא פלוג שרי. ועיין תבואות שור אות כ"ב ובשמלה חדשה סעיף י"א דמומין גדולים אסור, מלאה הביאור האחרונים דין של ים של שלמה פרק ב' דחולין סימן כ"ד, שמע מינה דלא סבירא להו הכין יע"ש. ומסתימת לשון הש"ך משמע דסובר כים של שלמה:

גליון מהרש"א

מיקשי הרא"ש [הוגל] בהגהות שו"ע סוף סימן זה אמאי נשחט צהמת חסרי ואם ליה שופות שרי [ואסר מכל מקום משום מראית עין], אדידיה, דהוא היש אומרים שצמקין ד' סעיף ד': [ואסר מכל מקום משום מראית עין] [א]:

ה' [פ"ק ח] אין כו'. מלשון המחבר כו'. שכן גם כן לשון הרמב"ם. וכתב ב"י מלשון אע"פ כו' משמע דגם בנתכווין לעבדם לא הוי אלא פסולה ולא זבחי מתים, והרשב"א [והט"ז] [והטור] כתבו בשם הרמב"ם דאם נתכווין לעבדם הוי זבחי מתים, וצריך לומר שהם מפרשים לשון אע"פ שלא כו', ר"ל לא מיבעי בנתכווין לעבדם הוי זבחי מתים, אלא אע"פ שלא נתכווין לעבדם דלא הוי זבחי מתים אפילו הכי פסולה. ועל כל פנים בלא הרשב"א והטור לא היה הבי" מפרש כן דברי הרמב"ם, וכיון

מחצית השקל

שהבי" בעצמו כתב בשו"ע כלשון הרמב"ם, על כרחך כוונתו דגם בנתכווין לעבדם לא הוי אלא פסולה, דאם לא כן לא היה לו ליתן לנו מקום לטעות בדבריו כיון שהלשון משמע דלא כרשב"א והטור, והוה ליה לשנות לשונו מלשון הרמב"ם, אלא וודאי משמע דאע"פ [וכו']; [פ"ק יא] אינו כו'. וזה עובד לא אמרין, ואי משום מראית עין שיאמר הישראל בעצמו מתכווין בכך לעבודה זרה ליכא, שיכול להיות שאין לו מקום פנוי לצד אחר לשחוט אלא לצד מזרח:

ה' [פ"ק ח] אין כו'. מלשון המחבר כו'. שכן גם כן לשון הרמב"ם. וכתב ב"י מלשון אע"פ כו' משמע דגם בנתכווין לעבדם לא הוי אלא פסולה ולא זבחי מתים, והרשב"א [והט"ז] [והטור] כתבו בשם הרמב"ם דאם נתכווין לעבדם הוי זבחי מתים, וצריך לומר שהם מפרשים לשון אע"פ שלא כו', ר"ל לא מיבעי בנתכווין לעבדם הוי זבחי מתים, אלא אע"פ שלא נתכווין לעבדם דלא הוי זבחי מתים אפילו הכי פסולה. ועל כל פנים בלא הרשב"א והטור לא היה הבי" מפרש כן דברי הרמב"ם, וכיון

[illegible]

ה. השוחט לשם קדשים מה דינו. ובו ג' סעיפים :

באר היטב

פתחי תשובה

תשובה
וילך בזהלל הייט מדרבנן אבל לעבדום ים דעות עיי"ש וע' בס' מנחת אהרן
ס"ק ס"ז מ"ט בזה וכו' דאם נחמין לעבדה ודאי לכ"ע אסורין מן התורה עיי"ש:
סעיף ז (נ) ישמעאלים. עיין בד"ח הגב"ן חלק ג' סי' קל"ג שכל שאסור
לישראל לחיות פסחם של הישמעאלים עיי"ש: (נ) חוקותיהם.
עד"ק ס"ק ב' שכל שנטון ליחיד שלא לחיות עד מקום שיש בו חיה דעות מע"ז
העבד דגם בזה"ל שייך לחיות משום מראית העין והוא עומד במקום חוק
מחמטת אף שיטולן לראות הע"ז משם מ"מ ים להקל אך נטון ליחיד לפטות לזר
אחר בכל האפשרי עיי"ש וע' בס' דעות תורה לקמן סי' י"א סוף ס"ק ס"ז
מ"ט בזה וכו' דאם איש סמוך לאותו מקום והוא שוחה לזר אחר אין חשש כלל
ואין להספק שחמדת עיניו אלא חכרו בפוסקים וזכרנו שם הר"ק סי' ר"ק שסוד
להצטרף ולא מדרגה עיי"ש (ועל"ס י"ט ס"ק כ"ב:) (נ) אינו דוחף.
עמ"ל ס"ק ח' שא"ל לפני מה שכל ההב"ט לעיל ס"ק י"א שכל לאסור בזה מדרגה
עיי"ש: (נב) דור לביטול. עי' פרי תואר ס"ק י"א שכל בזה ודאי לא מילתא
אין בזה אלא הקפדת מזה לא תלס בזה"ל אבל משום להא' דע"ז ליכא כלל
דהא' הישמעאלים הם טרפיים בע"ז ומיחדים יחד שלם בכל השגתם וידעוהם
ומחייבים מיתה לכל מהקף שם שמים ודבר אחר ומה ששוחטים להא"ל
קובל"א איש אלא בדרך שלא מתפללין לזר מזהר מעטם שהוא מטין למקם
אחר שכן שם האלמים וגם הם גבשו עינן זה ושוחטים לרוח זה כדי שהיה
השחיטה ראוי לפני המקום. וזה פשוט אלא מפי האונים בדהם ודבר זה הם
שואין בו גנאי בכלל באיסור תיכ"ג ואסור לכתחלה עכ"ל: (ס) דואיל ומקפידים.
עי' פת"ש ועי' בס' חוקי דעות חיה פ"ח שכתב בזה דמדברי הפת"ש נראה
דאפי' אם הישמעאלים נטפיהו שוחטים מזהר בגדאש עכ"ל אבל המעיין בלשון
הרדב"ז אם יראה הדוקא כשישראל שוחט בפניו למחרת אלא לזמן לחיות אבל
הישמעאל שוחט בפניו למחרת חייקן. שכל הישמעאלים שכל להקל בזה"ל לא
שייך אלא כשישראל שוחט ומצטער למעיין בדבריו שם:

לשכחה ועשמה סעי' י"ב והב"ש ס"ק כ"א שכל' לדינא דאם מחסין לעבוד את הדבר האוא בשחיטה זו ה"ו הקרובת ע"ז דאורייתא ואסורה בהגאה אבל אם איס מחסין לעבודם רק לרפואה או משום כשפים וכחמה לשאר דברי הבאי ואין סוגרת שמכבד את הכר או את התמה בשחיטה זו ששוחט לשמה שעי"ז יבא לו איזה רפואה רק כוונתו שעי' שחיטה זו לשמה מכריח אותו לזהו ענין לרפואתו וכחמה לזה ה"ו איס חסור אלא באכילה מדרבנן ואפי' ה' המוצר והבע"ה שלו ג"כ איס חסור כלל מה"ה ורק באכילה גיריח חסרת מדרבנן עיי"ש ובשפ"ד ס"ח מה: (ג) אבל שחיטתו פסולה. עי' צפרי תואר ס"ק מ' שכל' שחט. שחט. הרי"ס שחט דאם שחט לפי הכר לו רחוק וממין לע"ז הוי זבחי מהם ואסור מן התורה והכא שחט רחוק מן הכר הוי ספקא עיי"ש ועי' צ"ס נחפה בכסף חלק ב' בקומתם פרי מפרי בסי' זה סעי' ה' מ"ס צ"ה: (גא) אלא לרפואה. עשמה סעי' י"ג והב"ש ס"ק כ"ה דה"ה אם שחט לרפואה לשם כל דבר שבעולם שאיס מחסור ואיס בעל ד' דיש ק עיי"ש: (גב) לרפואה. כ' בשמ"ה סעי' י"ב והב"ש ס"ק כ"ג דר"ל דאף שאין כוונתו שמכבד את הכר או התמה בשחיטה זו ששוחט לשמו שעי"ז יה' לו איזה רפואה רק שכוונתו שעי' שחיטה זו לשמה מכריח אותו לזהו ענין ברפואתו וכחמה לזה אפי' אלא אסורה לרדבנן גזירה משום הקרובת ע"ז משום אבל בהגאה לא אסורה דכיון דהעבוד מדרבנן איס מראה לגמרי בשחט לע"ז עיי"ש ועי' בבב"י סק"ד שכל' וז"ל בשאלתי בשוחט שאירע לו סיבה צ"מ איזה דיבוק ובא עט"ס ח' ואמר שיקר ליער בלילה ויקח עמו הרעול שחור וישחט קודם חלות ויאמר בשעת שחיטה ויטין מה שיאמר לו העט"ס ואח"כ יבשל ויחלל ממנו והאוחז האוא בריח רק בכל רבע שזה אירע גזירה או שחט וכחו וכפה ר"ל. ואסרתי מנחה עשמים וא' מהם דהוי בשוחט לשם שר ואפי' לרפואה שחיטתו פסולה ואסור בהגאה ואין לומר שהשוחט יטין לשמים ולא למה שיאמר לו הגכרי דא"כ לא מהני לו הרפואה ועוד שהגכרי איס מפורסם לתומה מי יימר דמהני לי' הרפואה זאת עכ"ל: (גג) וכיצא בה, משום כשפים או משום דבר פסולה שיש לו בשחיטה זו מוצרי הבאי שמה"ה שם והב"ש סוף ס"ק ה"ל':

[illegible]

דעתו מלשחוט דבהסח הדעת כ"ע מודים מידי דהוה הסיח הדעת דסעודה וכגון דלסתלק מההוא אתר דשחית התם ולסלקו לנשחטים ובתר הכי להדר ולשחוט בברכה ושיעור זה שיעור מועט הוא:

וראיתי להפרי חדש שכתב דגם השוחטים בהמות וסומכין עליהם גויים לאכול מהם ומקפידים הם שיאמר השוחט סמוך ממש לשחיטה אללה וואכבר כי דברים אלו הוו הפסק ואין אני מצדד בזה להתיר הדברים מעיקרם שיאמר אותם הישראל והגם שהרב פי' הדברים שכוונתם היא אל כביר הרב לא בקי גם בלשון ישמעאל ומי יגיד ומי יעיד על בקיאותו ואדרבא הוא בערי אדום נולד ובה גדל היא העיר הזאת אשר בה נמצאתי הן היום עיר ליוורנו ולישנא דינקותיה לאו לישנא דערביים הוא ולו יהיה שהגידו לו הגויים לא סמכין עליהו. ותו אחר שנניח הנחה סוברת דכונת הדברים הם אל כביר עכ"ז מאן מוכח אמאי קאי **והגם דכתב רמב"ם באגרותיו לבנו כי ישמעאל מיוחדים עם כל זה מי יאמר דלא משתפי נבואת נביאם. ותו האידנא ערבו גדול יש בדת של ישמעאל וכולן נסמכים יחד ועוד מי יאמר שאין כונתם באומדם וואכבר על נביאם כי לפי דעתם הוא כביר והגם דמתפרשא להו מלתא דקאי אקב"ה דילמא אינהו לא ידעי כונת הדברים על בורין ולעולם הקובע להם הדבר לא כן יחשוב או גם ליודעים בטוב דבריהם לאשר יכנונו אפשר שיודעים כי הכונה היא על ההוא אשר הביא להם הדת כפי שכלם ע"כ נראה דאין לומר הדברים כל עיקר ואפי' במציאות שכתב הרב שישחוט. עוף קודם ויכוין על הבהמה וכו' יעש"ד ומה גם דהוי כחוקות הגוים אשר הבדילנו הקב"ה מהם ואמר לא תלכו בחוקות הגויים ואפי' בכה"ג ומה גם דמחזי כמודה בדתם ח"ו ואין נכוו הדבר:**

[ז] שנים שוחטין וכו' להוציא חברו וכו' וה"ה אם כל אחד הולך לשחוט במקומו ש"ד כההיא דבדיקת חמץ דבעה"ב מברך וכל אחד הולך לדרכו לבדוק וה"ה אם המברך מתכוין לשחוט מה שלפניו והשומעים כל א' מכוין מאופן אחד כמו שתאמר זה מכוין לכל מה שיביאו לפניו וזה מכוין לכל מה שיש לו בנמצ' וכן עז"ה ש"ד וה"ה אם המברך מברך ומכוין על מין א' והשוחט מכוין על מין אחר שפיר כיון דהמברך מברך על מצות השחיטה והעונה מכוין בברכה זו על השחיטה ל"ש עוף ל"ש כל דבר. ונראה דגם להגאונים שסוברים שצריך ברכה על כל מין ומין יודו בכה"ג דהאי מכוין אעופא והאי מכוין אחיה הו"ל כאילו כל אחד מברך ברכה אחת:

[ח] צריך וכו' שאינו מצורכי וכו' וכל דבר דאית ליה שייכות בענין השחיטה ואין בו צורך קצת לאותה שחיטה שישחוט חשיב הפסק ודוקא בההיא דברכת המוציא דגביל לתורא מטעם דאמר קרא עשב בשדך לבהמתך ובתר הכי ואכלת וכו' ואסיר ליה למיכל עד דיהיב כדקאמר התם:

[ט] ומ"מ טוב וכו' גם מתשובת הגאונים שהביא הרמב"ן והרשב"א שכתבתי למעלה בס"א נראה דיש לזהר שלא לדבר:

[י] אם רוצה וכו' ואם דבר וכו' הכין פסק בה"ג והביא דבריו הרא"ש. והגם דהאחרונים נסתפקו אי דמיא לתפילין דמברך על זוג ב' אם שח או דלמא דוקא במצוה דחובת הגוף היא אבל שחיטה אי בעי שחית אי לא בעי לא שחית ומידי דהוה אמצע הסעודה וכו' עכ"ז פסקו דכיון דהגאון בה"ג פסק להדיא דהוי הפסק הכי נקיטינן אלא דנראה לי דכל עוד דמצי לתקוני לאפוקי נפשיה מספקא דברכות לעביד והיינו דיסיח

י"פ (הגה ס"א) ובכ"ד
שיחא
לשחיטה. עין באר היטב
[ס"ק ג]. ועין בשאגת אריה
[הלכות ברכות סימן טו]
שהשיג על הש"ך, וכן הפרי
חדש [אות ג] השיג. ועין
בתבואות שור [סוף ס"ק א]
שאין הכרע בפלוגתא זו.
ועין בתפארת צבי [חלק
י"ד] סימן ג' האריך בזה
ליישוב דברי הש"ך ע"ש:

הגהות והערות

[ח] מיטע "ונגד" שיהא
פסוק לשחיטה" אין מדבר
האור ורוע, אלא הכוונת
לדבר משה א"ת ד' ב'ס
הגהות שמיטות ימים.
אמנם במקורם לא נאמרו
לענין רישותם אלא לענין
שם ולא צריך, ורמ"א
הוסיף כאן מדעם עצמו:
[ט] אינו מפורש ברא"ש אלא
רק ממשמעות, וכן לשון
הדרכי משה אות ג'
"ובאשר" שם משמע
וכו". ועין דברי סמדר
שם אות י':
[י] מהדורות אמ"ד פקלים
נדפס קטע זה בעטות
בס"ק ג', ומהדורות הושג
מקומות ע"פ מקורו
בנא"ט של מהר"ם
מהדורת אמ"ד פק"י:
[יא] ראה בטור השלם
מהדורת מכון ירושלים
הערה א שכן הוא הוטעם
טעות בדפוס ספר
ומקלם דפוסים קדמונים:

ה והוא שיתכוין לצאת. וגם חבירו יכוין להוציאו, טור, ש"ך. איני
יודע מה מלמדנו דהא הטור כתב כן (אבל) [וגם*] המחבר בפירוש
אומר כן, דמה שכתב אחד יכול להוציא חבירו הרי מכיון להוציאו.
וכן כתב הפרישה [אות ב] דמה שאמר המחבר יכול להוציא חבירו
היינו מכיון להוציאו: ו צריך לבסות. דכל שצריך לברך על
שחיטה שניה מכסה קודם:

דהא היה כתב בסמ"א [ג, ד' ב' ד' ומה] דווקא אחר שחטם לאו הכי לא, דהוה צרכה הנהנין, ומה יוסף תת כח בשל צריך לכתחלה על
ספק כיון שעכשיו נבילה הוא. ומה שכתב כמו שכתב רבינו זלכוט שופר, דצריך לרייך תיקון, דרבינו כתב שם לחדש יולא בתקיעת שני, ותמה הב"י
[ד"ה ומ"ש רבינו ומה] אמאי לא, דהשני יולא בצרכה יע"ש. והנה לש"ך לעיל סימן א' אות ל"ב אמר לדיוקא דווקא שנים שחטם ולא אחד מצדן ואחד
שחטם, משא"כ לג"א אות י"א שם אף שאין חבירו שחטם יכול לברך, אם כן קשיא. לזה אמר ה"ט"ו דלשמעין דלא חתמא דשחיטה הוה צרכה הנהנין
כמו שכתב הב"ח ושאר פוסקים בסמ"א, ואף מהמחבר באר"ם סימן רי"ג [ספ"ק א] דצפירות אחד מוילא חבירו מכל מקום ישיבה צני לקציעות, וכאן
גרע דאין קציעות, משום הכי אשמעינן דשחיטה לאו נהנין צרכה המלוא, ולפי זה אף שאין שחטם נמי, ומשום הכי לא הגיה רמ"א כלום, וכן
אף בדבא"ם [שם] כתב דצפירות לא מהני אף קציעות כי אם צפת ויין, שמע מינה דשחיטה הוה צרכה המלוא. ולש"ך נר"ך לומר, דשחיטה הוה כמו
קציעות, וי"ע. ודע דשלשה מיני צרכות הן להט"ו. צרכה המלוא אע"פ שיצא מוילא, והיינו אם מי שעושה המלוא אין יכול לברך, הא לאו הכי
אין לחלק המלוא והצרכה כמו שכתב [לעיל] סימן א' אות י"א. ועין הלכות ינייט [סימן ח] במגן אברהם אות ח' בשם תרומת הדשן [סימן קמ] ונ"ט"ו
תקפ"ה אות ג', והרואה שם יראה לכאורה שחולק עם מגן אברהם זלכוט שכתב רפ"ד אות ג' שמהפך לכתחלה אסור דהוה קורא וזה אומר הצרכות
והמפסיד. ולט"ו יש לומר דהכי פירוש, זה אומר הצרכה זה אומר הפטורה. ואין מוכרח, דיש לומר דהכי קאמר התם, כמו שאין לתקן הקריאה
והפטורה הוא הדין דאין לתקן הצרכה והמלוא, ומשום הכי ודאי אין רשאי המבדל לילך עד שיולא בתקיעת השני, והוה כעושה הצרכה והמלוא יחד
יע"ש, ואין כאן מקומו. צרכה הנהנין נהנה מצדן (ואחד) [ואחר*] יולא. לדעת המחבר באר"ם סימן רי"ג ספ"ק א] צפירות, ולדידן [שם נהנה] יין, ואפשר שכן
ומע"ד נמי הוה קציעות ואחד מוילא חבירו לכתחלה. ושחיטה דומה לצרכה אירוסין שלכתחלה אחד מקדש ואחד מצדן, ואחד מצדן ושני שחטם, כיון
דהוה צרכה שמה והודאה: (ד) בין. כתב ה"ט"ו זה פשוט כל מידי דעטון צרכה עכ"ל. ובאמת איני יודע למה השמיטנו המחבר כאן, והצטנאות
שור ושלמה דהש"ך ספ"ק ו' כתב שלכתחלה אין להפסיק בשחיתת יומר מכדי דיור, ודיעבד שפיר דמי, ושיחה אפילו דיור אחד הוה הפסק. וכתב
בתבואות שור אות י"ב רי"ג [אות יד] דיעבד שפיר דמי כמו שכתב באר"ם [סימן ר"ו] [מג"א ס"ק ד], ושיחה הוה הפסק אפילו דיור אחד מדכתבו
הציאו לשחוט לא הוה הפסק דהם צ' מלות, וכדי דיור הוה שאלה תלמיד לרב שלום עליך רבי וימתן ד' מלות יע"ש. הנה מהציאו לשחוט אין ראה, וכן
דאפשר שיאמר השוחט הרבה דברים ולא דווקא נקטו. והמעין באר"ם סימן ר"ו ספ"ק ג' דכתב כל אלו הצרכות נר"ך שלא יפסיק, ובארוך שם [ב"י
ד"ה כל אלו] כתב על הטור מהא דטול צדן או גביל [בכחות מ. א] משמע ודאי אף בשחיתת איירי, והר"ב עלה קאי שם יומר מכדי דיור. ומה שכתב
[בתבואות שור ס"ק יד] דיעבד שפיר דמי אם הפסיק בשחיתת, שם בסמ"א ר"ו [ב"י ד"ה ח"ל שגלי הלכות] לא כתב כן, אלא בסמ"א ק"מ יע"ש צ"ל [ד"ה כתב
הדידן]. ומכל מקום י"ע לרייט בשם פסות מכדי דיור. ואם שהה כדי הליך כ"ב אמות בשחיתת, אפילו הכי דיעבד אין נר"ך לחזור ולברך, עין באר"ם
קס"ו [ספ"ק א נהנה], אף שכתב רמ"א שם שהה לשון דיעבד, פירוש דלכתחלה אין לעשות כן, עין מה שכתבתי לקמן. בראב הפרי חדש אות ו'
במקומות שהשיטתאליס אין מניחין לשחוט אלא אם כן יאמר אלל"ה וואכצ"ר, פירוש אל כצ"ר, מיד סמוך לשחיטה. אם כן הוה הפסק בין צרכה
לשחיטה, ישחוט עוף וצדן ופטור הצמחה או צדן השחיטה מצדן עכ"ל. אין מכאן ראה דפסות מכדי דיור הוה הפסק, דלכתחלה ודאי אסור
להפסיק. והנה יש להקשות מה תקנתיה דעוף, דהוה שם צ' שחיטה לשחיטה, ודעת המחבר ספ"ק ה' סתם דעוה ראשונה לנר"ך לחזור ולברך, גם
צאלמט אין ראה להפסיק ולברך. שוב מאלמט שם הצטנאות שור אות ט"ו תמה עליו בשחיתת, והעלה דצפירותו פסק הרואה [בכחות פק"ט הלכה ג] רבי
יומתן אומר מלוא מאימתי מצדן, עובר לעשייתו, רב הונא אמר שבעת עשייתו, והלכה כר' יומתן כו'. ועוד, דמלוא שיש משך זמן וכל פורתא ופורתא
הוה מלוא צפני עצמה, מצדן אחר כך. כמו להמעטף, ובדיקה, משא"כ צאלמט המלוא, זה חוכן כוונתו. והנה מנטיילת ידים שאחר הנטיילה קודם
הניגוב מצדכין יש ראה. והוא ז"ל דהא זה, דניגוב עיקר המלוא הוא. ואיני יודע למה, דדומה לשחיטה כמו שכתבתי. ולענין הקושיא דשם בין שחיטה
לשחיטה, יש לומר דהפסק גמור לא הוה דהוה מעין צרכי השחיטה, אלא לכתחלה אין נכון להפסיק בין צרכה לשחיטה. ומכל מקום להלכה יש לבטל
מנהג זה. [וכן הפרי תואר] [אות י] אע"פ ככרוביא דהוה כחוקת הגרם ומי יודע אם מכווין לעצמה וזה יע"ש. ולדעת הב"ח סימן ד' [ד"ה ומ"ש שחטם]
יש לענין בזה. ומיהו הא ודאי אם תפס הקנה לבדו צנוף ושחט ולא צדן ומוכר קודם ששחט רוב צדן, ואף דהוה צאלמט שעדיין לא התחילה המלוא
דאי צני שצ"ק לא ולא מיטרפא צנאי קנה פגום, ועיקר המלוא המשוה והוה עובר לעשייתו ולכילי עלמא שפיר דמי, נראה לי * . ועין מה שכתבתי
באות שאמר זה: (ה) בין השחיטה. עין ט"ו, ור"ל דמשום הכי כתב רמ"א טעם, דעל הלכות גדולות [סימן סט עמוד פ"ה] סובר דכיוס גמר
מלוא הוה ומשום הכי סובר דמצדן אחר הכיוס, עין סימן כ"ח [טור לה. ב], ורמ"א [פולין פק"י סימן ו] פוסק דכיוס הוה מלוא הוה צפני עצמה ומצדן
על כיוס קודם, וכן הלכה לקמן סימן כ"ח [ספ"ק ב]. ולנאח ידי שניהם טוב ליהרר דשחט הוה גמר מלוא, וצאלמט המלוא אין ראה להפסיק, אף שאם
הפסיק אין חוזר ומצדן. ויש לראות, באר"ם תל"צ [ספ"ק א] כתב המהפך טוב שאל דלדבר עד שיהיה הבדיקה כור שיהיה אל לבו, וכמו שכתב ה"ט"ו שם
אות ג' דווקא דברים שיהיה הא ההכרחיים שרי אף שלא שחט המצדן, שיהיה שם מלשון הבדיקה כור משיחה נבילה לדברים אחרים, מכל
מקום סיים כ"ד לשים אל לבו מורה כן. ורמ"א לא הגיה כלום, ואין כתב כאן "טעם", דנהי דהוה מלוא חדא כיוס ושחיטה, לא שייך כדי שיהיה אל
לבו. ומיהו לרייט כתב ה"ט"ו שם דאף ההכרחיים אין לדבר צאלמט המלוא, ולא דמי לטוכה וכדומה אי צני לא אכיל יומר, משא"כ היכא דצני לגמור
המלוא. ודע שאני נסתפקי אם תפס הקנה לבדו ושחט מחלה ושחט אי צריך לחזור ולברך, מי אמרין צאלמט המלוא אין צריך, או דילמא דלא התחיל
עדיין המלוא דאי קנה לאו מידי עבד. ועין באר"ם קס"ו במגן אברהם אות י"א תמה שהיה צ"ע אם שם בשעה שלעס קודם הצליעה, כיון דאין
לועם נר"ך לברך כי אם על הצליעה אם כן הוה הפסק בין צרכה למה שצרכין עליו. יש לומר דכאן לא דמי להסם, ועדיין י"ע * : (ו) ואם.
דהוה הפסק כמו שם בין תפלה לתפלה דהוה הפסק, ט"ו. והגיה בשו"ע דש חיסור לשון, ונר"ך לומר ומצדן על כיוס ומצדן על שחיטה שניה:
(ז) משום דשחיטה. עין ט"ו דצרכה השחיטה לא הוה הפסק בין הכיוס כיון דלא שם שיחת מולין, ור"ל וש"ך על כל פנים לענינים אלו,

מחצית השקל

אי אפשר לברך שמה בהמה הוא וברכתו לכתחלה, על כן ישחוט עוף
גם כן ואז יוכל לברך על הכיוס משום העוף: (פ"ק ה) והוא כו'.
דהוציא. ועין בפרי חדש ס"ק ד' שלכתחלה יענה אמן אחריו ובדיעבד
אם שמע ולא ענה יצא. ועין בט"ו ס"ק ה' דמשום דיש אומרים
דהכיוס הוא גמר שחיטה על כן כתב רמ"א דטוב ליהרר שלא לדבר,
(דכיון שהוא באמצע המצוה. ועין בט"ו ס"ק ו' וס"ק ט' דמחלוקת
שהביא המחבר בסעיף ה' לענין שיחה בין שחיטה לשחיטה תליא בזה,
דהדיעה ראשונה קא מדמי לה לשח בין תפילין לתפילין דצריך לחזור
ולברך, (הוא) [והיה אומרים] סבירא להו שאני בין תפילין לתפילין
דשתי מצות של חובה הם, וכיון שהתחיל בהם אין בדין שיפסוק
ויתעסק בשיחה, אבל הכא דאי בעי שחט ואי בעי לא שחט לא
מחייב לחזור ולברך, והוה כמו סח באמצע סעודה: (פ"ק ו) צריך כו'.
ופכחה בחד כו'. ואע"ג שלא עשה כן, כיון שאפשר לעשות כן אין
השחיטה הפסק: ביקנה"ז כו'. ר"ל כיום טוב שחל להיות בחצאי שבת
שמבדל על הל"ל בורא פרי הגפן וברכת הקידוש נוה הבדלה חזון, ואפילו
הכי לא הוה הפסק בין ברכה לשתייה, דברכה לא הוה הפסק:

(ג) יכ"ז. עין ט"ו. הנה הב"ח [ד"ה שיש] הקשה פשיטא שעשרה
שעשין מלוא אחת צרכה אחת לכלן, ומיך דהוה אמינא שמה תמנבל
שחיתת חבירו ומהא צרכה לבטלה והוה ישחוט צלל צרכה, קא משמע לן
דלא חיישין להא. אי נמי, דלא הוה צרכה לבטלה כיון שחבירו שחט
יוולא בצרכה, כמו שכתב רבינו זלכוט שופר [טור סימן] תקפ"ה עכ"ל.
מה שכתב דלא חיישין להא, משום דרוב שחטין כהוגן ואין קלקולי
שחיטה יולא מנן דעת. אמנם מה שכתב דהשני יולא בצרכה, לא ידענא
דהא היה כתב בסמ"א [ג, ד' ב' ד' ומה] דווקא אחר שחטם לאו הכי לא, דהוה צרכה הנהנין, ומה יוסף תת כח בשל צריך לכתחלה על
ספק כיון שעכשיו נבילה הוא. ומה שכתב כמו שכתב רבינו זלכוט שופר, דצריך לרייך תיקון, דרבינו כתב שם לחדש יולא בתקיעת שני, ותמה הב"י
[ד"ה ומ"ש רבינו ומה] אמאי לא, דהשני יולא בצרכה יע"ש. והנה לש"ך לעיל סימן א' אות ל"ב אמר לדיוקא דווקא שנים שחטם ולא אחד מצדן ואחד
שחטם, משא"כ לג"א אות י"א שם אף שאין חבירו שחטם יכול לברך, אם כן קשיא. לזה אמר ה"ט"ו דלשמעין דלא חתמא דשחיטה הוה צרכה הנהנין
כמו שכתב הב"ח ושאר פוסקים בסמ"א, ואף מהמחבר באר"ם סימן רי"ג [ספ"ק א] דצפירות אחד מוילא חבירו מכל מקום ישיבה צני לקציעות, וכאן
גרע דאין קציעות, משום הכי אשמעינן דשחיטה לאו נהנין צרכה המלוא, ולפי זה אף שאין שחטם נמי, ומשום הכי לא הגיה רמ"א כלום, וכן
אף בדבא"ם [שם] כתב דצפירות לא מהני אף קציעות כי אם צפת ויין, שמע מינה דשחיטה הוה צרכה המלוא. ולש"ך נר"ך לומר, דשחיטה הוה כמו
קציעות, וי"ע. ודע דשלשה מיני צרכות הן להט"ו. צרכה המלוא אע"פ שיצא מוילא, והיינו אם מי שעושה המלוא אין יכול לברך, הא לאו הכי
אין לחלק המלוא והצרכה כמו שכתב [לעיל] סימן א' אות י"א. ועין הלכות ינייט [סימן ח] במגן אברהם אות ח' בשם תרומת הדשן [סימן קמ] ונ"ט"ו
תקפ"ה אות ג', והרואה שם יראה לכאורה שחולק עם מגן אברהם זלכוט שכתב רפ"ד אות ג' שמהפך לכתחלה אסור דהוה קורא וזה אומר הצרכות
והמפסיד. ולט"ו יש לומר דהכי פירוש, זה אומר הצרכה זה אומר הפטורה. ואין מוכרח, דיש לומר דהכי קאמר התם, כמו שאין לתקן הקריאה
והפטורה הוא הדין דאין לתקן הצרכה והמלוא, ומשום הכי ודאי אין רשאי המבדל לילך עד שיולא בתקיעת השני, והוה כעושה הצרכה והמלוא יחד
יע"ש, ואין כאן מקומו. צרכה הנהנין נהנה מצדן (ואחד) [ואחר*] יולא. לדעת המחבר באר"ם סימן רי"ג ספ"ק א] צפירות, ולדידן [שם נהנה] יין, ואפשר שכן
ומע"ד נמי הוה קציעות ואחד מוילא חבירו לכתחלה. ושחיטה דומה לצרכה אירוסין שלכתחלה אחד מקדש ואחד מצדן, ואחד מצדן ושני שחטם, כיון
דהוה צרכה שמה והודאה: (ד) בין. כתב ה"ט"ו זה פשוט כל מידי דעטון צרכה עכ"ל. ובאמת איני יודע למה השמיטנו המחבר כאן, והצטנאות
שור ושלמה דהש"ך ספ"ק ו' כתב שלכתחלה אין להפסיק בשחיתת יומר מכדי דיור, ודיעבד שפיר דמי, ושיחה אפילו דיור אחד הוה הפסק. וכתב
בתבואות שור אות י"ב רי"ג [אות יד] דיעבד שפיר דמי כמו שכתב באר"ם [סימן ר"ו] [מג"א ס"ק ד], ושיחה הוה הפסק אפילו דיור אחד מדכתבו
הציאו לשחוט לא הוה הפסק דהם צ' מלות, וכדי דיור הוה שאלה תלמיד לרב שלום עליך רבי וימתן ד' מלות יע"ש. הנה מהציאו לשחוט אין ראה, וכן
דאפשר שיאמר השוחט הרבה דברים ולא דווקא נקטו. והמעין באר"ם סימן ר"ו ספ"ק ג' דכתב כל אלו הצרכות נר"ך שלא יפסיק, ובארוך שם [ב"י
ד"ה כל אלו] כתב על הטור מהא דטול צדן או גביל [בכחות מ. א] משמע ודאי אף בשחיתת איירי, והר"ב עלה קאי שם יומר מכדי דיור. ומה שכתב
[בתבואות שור ס"ק יד] דיעבד שפיר דמי אם הפסיק בשחיתת, שם בסמ"א ר"ו [ב"י ד"ה ח"ל שגלי הלכות] לא כתב כן, אלא בסמ"א ק"מ יע"ש צ"ל [ד"ה כתב
הדידן]. ומכל מקום י"ע לרייט בשם פסות מכדי דיור. ואם שהה כדי הליך כ"ב אמות בשחיתת, אפילו הכי דיעבד אין נר"ך לחזור ולברך, עין באר"ם
קס"ו [ספ"ק א נהנה], אף שכתב רמ"א שם שהה לשון דיעבד, פירוש דלכתחלה אין לעשות כן, עין מה שכתבתי לקמן. בראב הפרי חדש אות ו'
במקומות שהשיטתאליס אין מניחין לשחוט אלא אם כן יאמר אלל"ה וואכצ"ר, פירוש אל כצ"ר, מיד סמוך לשחיטה. אם כן הוה הפסק בין צרכה
לשחיטה, ישחוט עוף וצדן ופטור הצמחה או צדן השחיטה מצדן עכ"ל. אין מכאן ראה דפסות מכדי דיור הוה הפסק, דלכתחלה ודאי אסור
להפסיק. והנה יש להקשות מה תקנתיה דעוף, דהוה שם צ' שחיטה לשחיטה, ודעת המחבר ספ"ק ה' סתם דעוה ראשונה לנר"ך לחזור ולברך, גם
צאלמט אין ראה להפסיק ולברך. שוב מאלמט שם הצטנאות שור אות ט"ו תמה עליו בשחיתת, והעלה דצפירותו פסק הרואה [בכחות פק"ט הלכה ג] רבי
יומתן אומר מלוא מאימתי מצדן, עובר לעשייתו, רב הונא אמר שבעת עשייתו, והלכה כר' יומתן כו'. ועוד, דמלוא שיש משך זמן וכל פורתא ופורתא
הוה מלוא צפני עצמה, מצדן אחר כך. כמו להמעטף, ובדיקה, משא"כ צאלמט המלוא, זה חוכן כוונתו. והנה מנטיילת ידים שאחר הנטיילה קודם
הניגוב מצדכין יש ראה. והוא ז"ל דהא זה, דניגוב עיקר המלוא הוא. ואיני יודע למה, דדומה לשחיטה כמו שכתבתי. ולענין הקושיא דשם בין שחיטה
לשחיטה, יש לומר דהפסק גמור לא הוה דהוה מעין צרכי השחיטה, אלא לכתחלה אין נכון להפסיק בין צרכה לשחיטה. ומכל מקום להלכה יש לבטל
מנהג זה. [וכן הפרי תואר] [אות י] אע"פ ככרוביא דהוה כחוקת הגרם ומי יודע אם מכווין לעצמה וזה יע"ש. ולדעת הב"ח סימן ד' [ד"ה ומ"ש שחטם]
יש לענין בזה. ומיהו הא ודאי אם תפס הקנה לבדו צנוף ושחט ולא צדן ומוכר קודם ששחט רוב צדן, ואף דהוה צאלמט שעדיין לא התחילה המלוא
דאי צני שצ"ק לא ולא מיטרפא צנאי קנה פגום, ועיקר המלוא המשוה והוה עובר לעשייתו ולכילי עלמא שפיר דמי, נראה לי * . ועין מה שכתבתי
באות שאמר זה: (ה) בין השחיטה. עין ט"ו, ור"ל דמשום הכי כתב רמ"א טעם, דעל הלכות גדולות [סימן סט עמוד פ"ה] סובר דכיוס גמר
מלוא הוה ומשום הכי סובר דמצדן אחר הכיוס, עין סימן כ"ח [טור לה. ב], ורמ"א [פולין פק"י סימן ו] פוסק דכיוס הוה מלוא הוה צפני עצמה ומצדן
על כיוס קודם, וכן הלכה לקמן סימן כ"ח [ספ"ק ב]. ולנאח ידי שניהם טוב ליהרר דשחט הוה גמר מלוא, וצאלמט המלוא אין ראה להפסיק, אף שאם
הפסיק אין חוזר ומצדן. ויש לראות, באר"ם תל"צ [ספ"ק א] כתב המהפך טוב שאל דלדבר עד שיהיה הבדיקה כור שיהיה אל לבו, וכמו שכתב ה"ט"ו שם
אות ג' דווקא דברים שיהיה הא ההכרחיים שרי אף שלא שחט המצדן, שיהיה שם מלשון הבדיקה כור משיחה נבילה לדברים אחרים, מכל
מקום סיים כ"ד לשים אל לבו מורה כן. ורמ"א לא הגיה כלום, ואין כתב כאן "טעם", דנהי דהוה מלוא חדא כיוס ושחיטה, לא שייך כדי שיהיה אל
לבו. ומיהו לרייט כתב ה"ט"ו שם דאף ההכרחיים אין לדבר צאלמט המלוא, ולא דמי לטוכה וכדומה אי צני לא אכיל יומר, משא"כ היכא דצני לגמור
המלוא. ודע שאני נסתפקי אם תפס הקנה לבדו ושחט מחלה ושחט אי צריך לחזור ולברך, מי אמרין צאלמט המלוא אין צריך, או דילמא דלא התחיל
עדיין המלוא דאי קנה לאו מידי עבד. ועין באר"ם קס"ו במגן אברהם אות י"א תמה שהיה צ"ע אם שם בשעה שלעס קודם הצליעה, כיון דאין
לועם נר"ך לברך כי אם על הצליעה אם כן הוה הפסק בין צרכה למה שצרכין עליו. יש לומר דכאן לא דמי להסם, ועדיין י"ע * : (ו) ואם.
דהוה הפסק כמו שם בין תפלה לתפלה דהוה הפסק, ט"ו. והגיה בשו"ע דש חיסור לשון, ונר"ך לומר ומצדן על כיוס ומצדן על שחיטה שניה:
(ז) משום דשחיטה. עין ט"ו דצרכה השחיטה לא הוה הפסק בין הכיוס כיון דלא שם שיחת מולין, ור"ל וש"ך על כל פנים לענינים אלו,

(פס"ק א בהגה) ועל מה שכתב רמ"א ואם שחט כו' יברך ברחוק ארבע
אמות כו'. אבל כ"ב אמה רחוק הוה הפסק. ומגן אברהם באר"ם סימן
קס"ו [ס"ק ג] הקשה על דברי רמ"א כאן שכתב שיברך ברחוק ארבע
אמות קודם שישכנס כו', הלא מבית לבית הוה הפסק. וכתב ועיינתי מקור
הדין באגודה בחולין סימן ט' משמע שהכל בבית אחד רק מחדר לחדר,
דהוי כמו מפניה לפניה, אבל התוספות כתבו בפסחים [קא. ב ד"ה אלא]
כו' דהוי הפסק, משמע אפילו מפניה לפניה. ודברי רמ"א ביו"ד צ"ע.
ועין ברת"י ס"ק ה' וז"ל, ברחוק ארבע אמות, לא הבנתי מה צורך
לארבע אמות, חייב חזק חזק במטבחיים יכול לברך (דהמחיצות הוא)
הפסק כמו שמבואר באר"ם סימן פ"ג סעיף א), ועין פלתי [ס"ק ד], רק
במטבחיים בתוכו אם מקום מיוחד לשחוט ושם טינופת יכול להרחיק
ארבע אמות ולשחוט (ובכח"א גונא מיייר רמ"א), אבל אם כל חדר
מלא טינופת ומוכרח לברך חזק לחדר כו' עכ"ל. ואם כן מיושב גם כן
קושית המגן אברהם, דהרי רמ"א מיייר באותו חדר רק שמרחיק ממקום
הפרש טינופת ארבע אמות, וא"כ הוה הפסק: (פ"ק ד) מברך כו'. וכן
כפוי הבוש"י כו'. ר"ל שמסתפקין בו שמה היה הוא וצריך לכסותו, אבל

וילך ויעבוד וישתחוו וסקלתם באבנים מ"מ יצאתה ללאו שלא יהי' בה כרת וכיון דאין בה כרת אין שגגתו חטאת דכל שאין זדונו כרת אין שגגתו חטאת והויה השתחואה כהבערה דיצאתה ללאו שלא יהי' בה חטאת וא"כ מאי איריא דקתני דאינו חייב חטאת על השתחואה שאין חטאת בחייבי לאוין כלל ומאי רבותי' דתנא דעריב השתחואה בהדי הנך עבודות דאיכא בהו חטאת מיהא על כלן ובהשתחואה ליכא כלל ולפיכך אין גורסין השתחואה בהדי הנך והדין עמהם, אבל מ"מ אפשר להעמיד הגרסא שדעת התנא לצרף הרבה עבודות אסורות שלא יהא בהן אלא חטאת אחת אע"פ שאין הרבר ברקרק רפטור השתחואה הוא משום דללאו יצאתה וא"א שיחייב בה חטאת לפי שהיא מחייבי לאוין.

א"ל פוק תאני לברא. וטעמיה דר' יוחנן כמו שפי' ר' יוסף דס"ל דהשתחואה לא יצאתה ללאו אלא לחלק שאין לומר שיצאתה ללאו במקום דאיכא למידרש ולמימר שיצאתה לחלק דקולא וחומר לחומר מקשינן דהא דא"ר יוסי דהבערה ללאו יצאתה היינו משום דאית ל' מדוכתא אחרינא חלוק מלאכות לשבת מאחת מהנה אבל בע"א דליל דוכתא אחרינא לחלק אית לן לאוקמי השתחואה לחלק ולא ללאו, ומאי דאקשי' בתר הכי ע"א נמי תיפוק ל' מאחת מהנה לא בא לחלק על ר' יוחנן שהרי מודה הוא מ"מ דבעבודת ע"א חייב על כל אחת ואחת והן דברי ר' יוחנן דקאמר פוק תני לברא אלא שבהשתחואה עצמו בא לחלוק ולומר שיצאתה ללאו ונדחו דבריו דא"א לאוקמי הני קראי בע"א כדמפרש ואזיל מעתה נשאר דברי ר' יוחנן דברים מוכרחים שעל כל אחת ואחת מן העבירות הוא חייב אע"פ שהן בהעלם אחד דהשתחואה ודאי לחלק יצאתה, וכיון שכן איכא למידק טובא בהך לישנא דכי אתא ר' שמואל בר יהודה אמר הכי תני קמיה וכו' ואקשי' עלה דילמא מה שאין כן בשאר המצות אתאן לע"א וכד'ר' אמי' דאמר זיבך וקיסר וניסך בהעלם אחד אינו חייב אלא א' והא מאי קושיא דהא אוכחנא לעיל דודאי השתחואה לחלק יצאתה בדמוכח ר' יוסף וא"כ דברי ר' אמי הם נדחים לגמרי והשתא נקטינן מילתיה בדרך אמת כאלו לא נדחו דבריו כלל, ואיכא למימר דודאי קושטא דמילתא הכי היא דהיכא דאית לן חד קרא בלחוד ואפשר לן לאוקמי ללאו או לחלק ע"כ מוקמינן ליה לחלק דלחומר מקשי' וא"כ כל היכא דלית לן קרא אחרינא אוכחנא דר' יוחנן אוכחנא גמורא היא כדאוכח ר' יוסף אבל אי אית לן קרא אחרינא לאורויי לן דנוקי דרשא ללאו ע"כ מוקמינן ל' ללאו, ור' אמי ס"ל דאית לן קרא אחרינא והוא לא תעבדם מצד איזה ייתור שבפסוק ההוא אי משום שהפסוק כולו מיותר משום דאיכא תרתי אחריני ואי משום דהוה מצי למיכתב לא תעבוד וכתב בכנוי לרבים לא תעבדם לעשות כולן אחד אבל מצד שכללן בלשון אחד ליכא הוכחתא מינה כלל למימר דקרא דהשתחואה אתא ללאו שאף בשבת אית לן קרא לא תעשה כל מלאכה שכולל כל המלאכות אפ"ה הוה מוקמי' לאו דהבערה לחלק אי לא הוה לן חלוק מלאכות מדוכתא אחרינא, וודאי שבסוגיא שלמעלה לא היו סבורין דרשה זו של ר' אמי וכדאשכחן נמי לקמן דאביי פליג עלה ומאן דלית ל' הך דרשא פשיטא שיצאתה השתחואה לחלק ותלו אותה ברעת ר' יוחנן ומיהא אמר פוק תני לברא וכי אתא ר' שמואל בר יהודה ואמר הכי תנא קמיה ס"ל דלא אמר מעולם פוק תני לברא מההיא טעמא דלעיל אלא משום חומר בשב' מבשאר מצות דלא מיתני ל', וכיון שכן אפשר דר' יוחנן ס"ל דמשא"כ בשאר מצות אתאן לע"א וכד'ר' אמי דהא אפשר דס"ל לר' יוחנן כר' זכאי דלעיל וכו' אמי ולי' ליה לר'י' לשתוקי בהכי זו שיטת רש"י ז"ל ונכונה היא ועיקר, ויש מי שאומר לפי שיטה זו לדעת ר' אמי שאינו חייב מיתה על השתחואה שצריך הוא לומר שיצאת ללאו כיון שלא יצאת לחלק וכן בדין שאחר שהיתה בכלל לא הוצרך הכתוב לכתוב אותם אם יהיה דינה כיוצא באלו וכיון שיצאתה יצאתה או להקל או להחמיר ולהחמיר א"א א"כ יצאתה להקל שאין לומר שהשתחואה לגופא נצרכה מפני שאינה עבודת פנים שהרי ג' השתחואות הן א' לכדרכה וא' לשלא כדרכה וא' זו השלישית היא מיותרת ע"כ בא לחדש דבר, וכבר כתבתי שאין כן דעת רש"י ז"ל שהוא כתב דאף ע"ג דבהשתחואה איכא סקילה בקרא בהדיא מ"מ יצאתה ללאו שלא יהא בה כרת ושלא להתחייב על שגגתה חטאת הילכך מתני' דמחייבה מיתה אהשתחואה לא פליגא אדרכי אמי כלל אבל ההיא ברייתא דלקמן דקאמר ר' יוחנן דכפית קומתו לרבנן הוי מעשה ואיכא חיוב חטאת ודאי פליגא אדר' אמי ואתיא כאביי וכן בדין

שעבר אותה באחת מעבודותיה וחייב אי מיתה במוזר אי קרן בשוגג ורבא אמר פטור דנהי דתנן במתני דבעבודה מן העבודות חייב אע"ג דלא אמר בפ"י אלי אתה היינו משום דכל שעובר איזו ע"א באיזו עבודה מן הסתם הוא קבלה באלוה אף ע"ג דלא אמר בפירוש אבל זה שצוה עליו בקנס מיתה שיעבוד כך לע"א ומיראת המות הוא עובדה פטור דודאי לא קבלה עליה באלוה ואין שם שום אומדנא שקבלה באלוה כיון שעבודה דעבודה זו מחמת האונס היא, והיינו דקאמר רבא אי קבלה עלי' באלוה אין אי לא לא כלומר כשנעשה העבודה מעצמו שלא באונס יש לנו לתלות שהוא קבלה באלוה וחייב אבל זה שנעשה מאונס אין עשיית העבודה הוכחה שקבלה באלוה אא"כ אמר בפ"י אלי אתה רבכ"ג אפילו באונס חייב וכדכתיבנא לעיל.

אבל הרמב"ן ז"ל פ"י שמה שאמרו כאן מיראה אינה יראה דסכנת נפשות דאי הכי היכי מחייב אביי דהא אע"ג דבע"א אמרינן דיהרג ואל יעבור היינו שהוא מצוה עליו שיהרג על שמו של הקב"ה אבל שיהרג כב"ד אין לנו ואי עבר פטור וכדדרשינן בסיפא הכרת תכרת הנפש ההיא היא ולא אנוסה ולא מוטעת וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהל' יסודי התורה, לפיכך פ"י מאהבה ומיראה שלא יזיקנו בממון וכיון שאינו עובדה לכונת אלהות אלא לאהבת אדם ויראתו לאביי חייב ולרבא פטור וק"ל כותיה ומאי דקרי' ל' שוגג בלא מתכוין היינו משום דס"ל דכל שאינה עובדה לכונת אלהות אלא מפני אהבת אדם ויראתו שיהא מותר והיינו אומר מותר דאמר' בסמוך, וראי' לדבר דהכי הוא דהא בשאר כל מצוות התורה כל שהן מעבירין אותו בפרהסיא או בשעת הגזירה ק"ל דיהרג ואל יעבור אף ע"ג דכתי' וחי בהם ולא שימות בהם וטעמא משום עשה דונקדשתי הכא נמי באלו הג' מצות והם ע"א ג"ע ושי"ר כל שעשאן מאונס נפשו פטור ממיתה אע"ג דהתורכי', אלא שה"ר דוד ז"ל מחלק בין אלו הג' עבירות ובין שאר מצות דבשאר מצות הוא משום עשה דונקדשתי ולפיכך אין ממתין עליה בפרהסיא או בשעת הגזירה אבל באלו הג' עבירות שהם מחמת חומר עצמן אימא לך דאפילו באונס ימיתוהו כ"ד אם התרו בו, ומאי דאמר' בספרי היא ולא אנוסה דחה ה"ר דוד ז"ל דהאי אנוס לאו אנוס הגוף שאנסוהו כותים אלא אנוס הנפש כלומר שיעשה שלא בדעתו כענין שאמרו האדם בשבועה פרט לאונס.

והרמב"ם ז"ל פ"י בפ"ג מהל' ע"א מאהבה כגון שחשק בצורה זו מפני מלאכה שהיתה נאה ביותר או שעבודה מיראתו לה שמת תריע לו כמו שמדמים עובדיה שהיא מטיבה או מריעה אבל לא קבלה עליו באלוה פטור, והא לא מחזור לי דכיון שעובר צורה זו על שהיא מטיבה ומריעה אע"ג דלא קבלה עליה באלוה חייב מיתה דלא גרע ממקטר לשד דאמרין בגמ' היינו עובד ע"א וסתם מקטר לשד שאינו מקבלו באלוה ואפ"ה קרי ל' ע"א, ועוד אמאי לא תרין ל' במקטר לשד שאינו מקבלו באלוה והוה בעל אוב דליכא אלא לאו אלא משמע לי דכל שעושה איזה עבודה לשום צורה כדי שיגיע ממנה איזה תועלת הרי נתן לה אלהות ושררה על זה הענין ולפיכך עובדה והיא ענין ע"א כנ"ל.

יכול אפילו נעבר כהמן. פ"י שהשתחואה הותרה לאדם שכמותך להשתחוות לפניו ולכבדו אבל אם היא השתחוות של אלהות אע"פ שאינו עושהו אלוה ממש אסורה היא ולדעת אביי חייבין עליה מיתה שהשתחוויה של המן השתחוויה של אלהות היתה וע"ז מסר מרדכי עצמו למיתה, ואע"ג דק"ל כרבא דפטור דאין חייבין עליה מיתה וחטאת מ"מ מענין ע"א הוא ואע"ג דפטור אסור לעשות כן דבע"א ובכל אביזרה ק"ל בפ"י בן סורר ומורה יהרג ואל יעבור **ולמדנו מכאן שהקדשים של כותים וגם המשוגע של הישמעאלים אע"פ שאין טועין אחריהם לעשותן אלהות והואיל ומשתחויים לפניהם השתחואה של אלהות דין ע"א יש להן לכל דבר אסור של ע"א שלא בהדרור לבד הם משתחויים פניהם שאין הדרור למתים אלא כענין עבודה של אלהות היא עבודתן.**

דף ס"ב ע"א. תני ר' זכאי קמיה ר' יוחנן זבח וקיסר וניסך והשתחוה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת. כך היא גרסת הספרים ואינו חייב אלא אחת משום דבחד לאו כללינהו והא לא תעבדם וכדאייתא בהדיא בסוף סוגיין גבי מ"ט דר' אמי, ואיכא מ"ד דלא גרסי' והשתחוה דהא טעמא דר' זכאי היה משום דס"ל דהשתחוה ללאו יצאה ופי' רש"י ז"ל דאע"ג דבהשתחואה איכא סקילה בקרא בהדיא כרכתיב

ב דין ג'. דיני הגעלה וכו' עמ"ש הרב המוצהק מהר"י לומצרוזו בקונטרס זרע יצחק הנדפס עתה מחדש בסוף ספר בני יוסף דף מ"ז ע"ב:

ג דין ד'. מחצת שמטגנים וכו' עמ"ש הרב מהר"י לומצרוזו הנו' שם דף מ"ז ע"ג:

ד דין ה'. הגהה. ואפילו כלים שתשמישן צלונן אם יש לחוש שתממו וכו' עמ"ש הרב הגדול מהר"י ד' בספר בית דוד סימן ס"ד:

ה דין ו'. כלי מתכות וכו' עמ"ש הרב מהר"י לומצרוזו הנו' שם:

ו דין ו'. ואם יש בה גומות וכו' עמ"ש הרב הגדול מהר"ר יוסף דוד בספר הצהיר בית דוד י"ד סימן ס"ג:

סימן קכב

א דין א'. סתם יינם וכו' מגע ישמעאל ציין שלנו אינו אוסר בהנאה. כן כתב הרב מהריק"ש בהגהותיו. וכן מוכח מדברי הרד"ז בתשובות החדשות הנדפסות באשכנז סימן תנ"ג וכתב שם הרד"ז דכחו של ישמעאל אוסר היין בשתיה ע"ש. וכן מלאתי בתשובות הגאונים כת"י סימן של"ט והרשב"ץ בתשובותיו ח"ב סימן מ"ח כתב דאין חולק בזה. וכן נראה מדברי הרשב"א בשו"ת ח"ג סימן רמ"ז ועיין בבית יוסף באורך:

אמנם צעיר עוז לנו ציין קריית מועדינו וכולא ארעא **דישראל המנהג לאסור איסור מגע ישמעאל** ציין שלנו אפילו בהנאה. זה כתבתי לפי הרשום בזכרוני. ועתה אחז"ר ראיתי תשובת גדול אחד מרבני עה"ק ירושלים כת"י ומדבריו משמע דגם בעה"ק מתירין היין שנגע בו ישמעאל בהנאה. ואני בחוך הגולה:

ב כל היכא דאיכא למחלי חלין להקל צענין סתם יינם דהוי גזרה דרבנן כן כתב הרא"ם בתשובותיו ח"א סימן נ"ו. והרב החסיד בספר הזכרונות דף ל"א כתב דתשובה זו אינה מהרא"ם וזיל קרי בסימן נ"ד וסימן נ"ה דהחמיר הרבה. אמנם ראיתי להרב המוצהק כמהר"ר ישועה זיין בספר תשובותיו הנקרא שערי ישועה כת"י שהוכיח דתשובת סימן נ"ד וסימן נ"ה הם מהרב מהר"ר אליה די קאנדיא ותשובת סימן נ"ו היא מהרא"ם סובב הולך לסתור כל דברי הר"א מקנדיא וכן מצאנו שם סימן נ"ו. וכן נראה מדברי הרב שפתי כהן סימן קכ"ד ס"ק ל"ג וס"ק ע"א. והו' מורף דברי הרב מהר"י זיין ועמ"ש הרב כנה"ג סימן קכ"ז הגהה צ"י אות כ"א יע"ש ודוק. וכתב מהרש"ו ז"ל בשער המצות פרשת עקב שרצינו האר"י ז"ל היה מקל בספק ס"י מישמעאלים ע"ש ובשו"ת בית דינו של שלמה י"ד סימן י"ב:

אולם הצע"ר לסגור לז גם עינים ממ"ש גורי האר"י ז"ל משם הרב מהרש"ו ז"ל פעם אחת שתייתי עם מומר אחד ישמעאל שעשה תשובה ועדיין לא השלים תשובתו והראו במלחי ששתייתי י"ג ואמר לי מורי ז"ל שצריך לעשות תקון שותה י"ג שהם ע"ג חטניות עכ"ל וילמדו מזה שותי"ם שקלקלו לשמות ס"י וכמ"ש הרב הנשי"א וצולת כלולה דף ל"ז:

וכבר גדולי עולם האריכ"ו למעניית"ם מרן ובית דינו ושאר גדולי הדור והגאון מהר"ר ליווא

קונטרס אחרון

א לפנינו סוף אות א'. ולא אכחד שראיתי תשובת הרמב"ם ^{המחבר} כתב' יד בקובץ גדול מתשובותיו בלשון ערבי שהם עובדים שלשה מיני עכו"ם ושם מפרש הכל ואוחזים מעשה אבותיהם בצלי דעת. והו' שרמזתי בצרכי יוסף י"ד סוף סימן ד' ע"ש: